

4/2004

cena 25,- Kč

POODŘÍ

ČASOPIS OBYVATEL HORNÍ ODRY

Z obsahu:

Mapování krajových odrůd ovoce

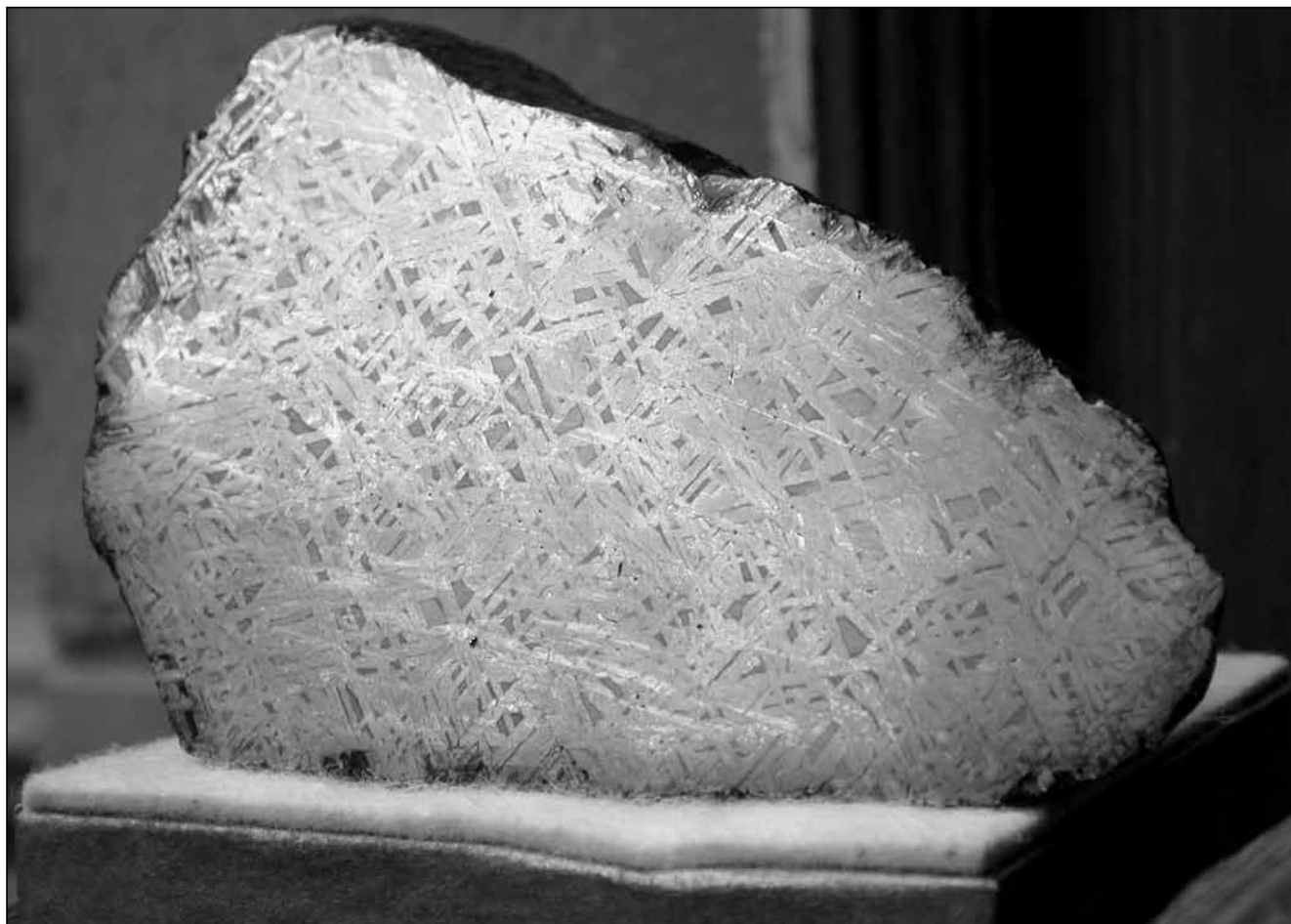
Starobělský meteorit

František Lýsek

Mackovy doly

Archeologie na D 47

POODŘÍ - časopis obyvatel horní Odry

Vydává Společnost přátel Poodří (IČO: 64 62 78 70) ve spolupráci se ZO ČSOP Odry,
ZO ČSOP Jeseník nad Odrou,

Správou chráněné krajinné oblasti Poodří a Svazkem obcí Region Poodří

Redakční rada: Ing. Radim Jarošek, Ing. Petr Lelek, Lumír Kuchařík, Ing. Alena Malíková,

Ing. Oldřich Usvald, Mgr. Ivan Bartoš, Jiří Zelený

Adresa redakce: Výškovická 102, Ostrava, 700 30

Počítačová sazba a grafické zpracování: Aleš Luzar

Jazyková úprava: Libuše Babariková

Tisk: Tiskárna V Dubí s.r.o., Ostrava

Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR. Registrační číslo: MK ČR E 12812.

Vychází 4x ročně

Cena jednoho čísla: 25,- Kč, předplatné: 100,- Kč

Objednávky předplatného na adrese redakce.

VII. ročník, č. 4/2004

Tištěno na recyklovaném papíře (vyjma obálky).

1. strana obálky: Zimní nálada v přírodní rezervaci Kotvice u Studénky (foto Petr Vlček)

Tato strana: Starobělský meteorit, Národní muzeum v Praze (foto Blanka Šreinová)

3. strana obálky: Pavučina (foto Petr Vlček)

4. strana obálky: Jadernička moravská

REDAKCE DĚKUJE ZA FINANČNÍ PŘÍSPĚVEK NA TISK TOHOTO ČÍSLA:

- Krajskému úřadu Moravskoslezského kraje
- Městu Odry
- Regionu Poodří
- Všem čtenářům, kteří přispěli jakoukoliv částkou nad předplatné

Obsah

Starobělský meteorit Radim Jarošek	4	Projekt Centrum Sigmunda Freuda v Příboře Milada Podolská	28
Natura 2000 v CHKO Poodří (III.) Správa CHKO Poodří, ČSOP Studénka, Kateřina Šobichová	6	Moravští bratři – Kristian David, tesař ze Ženkavy Daniel Řičan, Ivo Šušolík	30
Obnova krajiny v CHKO Poodří v roce 2004 Petr Stupárek, Jiří Nečas, Daniel Kletenský	8	František Lýsek (I. část) Květuše Lepilová-Lýsková	33
Mackovy doly Leopold Biskup	10	Biopotraviny, vegánská jídelna v Novém Jičíně Markéta Krausová, Alena Malíková	35
Místní odrůdy ovocných dřevin Radim Jarošek (ed.)	14	Region Poodří Oldřich Usvald	36
Strom roku 2004	24	Maximilian Pracný Radim Jarošek	40
Ovce Valaška Jiří Schindler	24	Nové knihy	41
Archeologie na dálnici D 47 Jaroslav Peška	25	Vinař z Libhoště Jaroslav Kuča	43
		Rejstříky ročníku 7/2004	44

Pamětní deska s bustou Františka Lýska od akad. sochaře Miroslava Rybičky na základní škole v Proskovicích (k příspěvku na straně 33)

První moravský železný meteorit ze Staré Bělé

„Předesyílám několik úvodních vět. Povětroně (meteory, a „erolithy), létavice a ohnivé koule, (vše zove lid „čistění hvězd“) jsou dle posledního běžného názoru (dle hvězdáře Schiaparelliho) odtržené části z ohonu vlasatic (komet), které, příliš slunci se přiblíživše, přetvořují se v roje povětroňů a létavic, jež pak na dále elliptickou, parabolickou neb hyperbolickou dráhu své matky ve prostoru světovém zachovávají. Hustota takového roje povětroňového bývá ovšem velmi nepatrná; v nejlepší případě bývají jednotlivé kusy 15 až 40 mil od sebe vzdáleny. Dostane-li se naše země na své pouti kolem slunce poblíž takového roje meteorového neb dokonce, skřížují-li se dráhy obou, jím-li tedy projítí musí, tu přirozeně svou přitažlivostí jich mnoho k sobě stáhne a jim oddechu na svém povrchu dopřává.“

To jsou první věty příspěvku Františka Smyčky¹⁾ z roku 1899: Zpráva o prvním moravském tělese povětroním, nalezeném u Staré Bělé (blíže Mor. Ostravy) – Druhá výroční zpráva reál. gymnasia v Moravské Ostravě za r. 1898 – 1899, 15 – 19, Mor. Ostrava.

Od těch dob učinila astronomie obrovský skok kupředu a tehdejší pohled na vesmír je v mnohém odlišný od současného. Přesto zůstává zpráva prostějovského profesora F. Smyčky i dnes zajímavá, vždyť šlo o dokumentaci prvního nálezů meteoritického železa na Moravě.

Vzhled meteoritu popisuje prof. Smyčka následovně (str. 17): „Železo má podobu trojbokého klínu, jsouc na jedné straně (čele klínu) značně rozšířeno, na opačné v tupý hrot zúženo, z něhož tenká destička vážící k 18g byla pečlivě odříznuta a pro ústav náš ponechána. Největší plochu obalující klín tvoří tři nerovné stěny na hranách zatupené. Na celém povrchu není pozorovati ani hlubších prohlubinek, ani trhlin, ani jamek, nicméně není povrch úplně rovný.

Zde onde jako by byl mělce prohlouben. Povrch železa jest barvy temně hnědé, poněkud lesklý, jako by matnou glazurou, která za pádu rozžhavením jeho vznikla, pokrytý. Meteor vážil před nabroušením a vyleštěním 3,9kg, nyní váží asi 3,5kg. Čelo klínu bylo ve vítkovické mostárně pod dozorem p. inženýra Smutka na smyrkovém brousku zabroušeno a vyhlazeno, načež ode mne zředěnou kyselinou dusičnou leptáno, při čemž ihned jakoby čarovným proutkem vykouzleny, objevily se na hladké ploše známé obrazce Widmanstättenovy²⁾ v celé nádheře. Byl to zvláštní radostný pocit, který mě prochvěl, když jsem touto cestou nabyt nezvratného důkazu o výletě tak vzácného hosta z kosmu na naši planetu.“

Ale čtème dál na straně 18: „Co se týče času, kdy bylo toto železo nalezeno, mám pouze zprávy kusé. Dárce, zámožný a inteligentní rolník Štěpán Holajn³⁾ ze Staré Bělé mně sdělil, že při převzetí svého statku již před 50 lety byl na toto železo, ležící mezi polním náradím pod kůlnou, upozorněn⁴⁾. Možno tedy s bezpečností souditi, že bylo na pozemcích u Staré Bělé blíže Mor. Ostravy vyoráno a do statku zavezeno. Jelikož nebylo na povrchu mnoho porušení, domnívám se, že pád jeho se udál ještě v tomto století⁵⁾. K analýze chemické zaslal jsem průby na dva ústavy; obdržel jsem výsledek však pouze z pražské české vysoké školy technické. Analýsu provedli pp. Miloš Neff a A. Stocký, posluchači IV. roč. chemie tamtéž. Látky k dispozici bylo 1,455g. Rozloženo (v HCl a HNO₃) a nalezeno: 85,34% Fe, 12,89% Ni, 0,41% Co, 0,30% P, 0,06% S a 0,02% C, nerozložitelný zbytek 0,86%.“

Závěr příspěvku F. Smyčky má svou platnost dodnes:

„Starobělský železný povětroň jest nyní ozdobou odborné sbírky v pražském zemském Museu, kdež čtenáři skromného tohoto příspěvku neopomenou se naň příležitostně podívatí⁶⁾.“

V zájmu věci vyslovuji na konec přání, aby obecenstvo i širší neobtěžovalo si různá data týkající se přesné doby pádu meteorů a létavic, směru dráhy jejich, data o jejich jasnosti, barvě, explosi a detonaci pečlivě zaznamenati a na příslušné interesenty zaslati. Neboť jest důstojno člověka, aby znal všechna díla svého velkého Tvůrce!“

Radim Jarošek
Foto meteoritu Blanka Šreinová
(Národní muzeum v Praze)

Poděkování patří RNDr. Marcelu Bukovanské a Blance Šreinové z Národního muzea v Praze za poskytnutí některých podkladů a foto meteoritu ze sbírek Národního muzea.

Statek čp. 102, převzato z knihy Stibor J. (1997):
Stará Bělá (1272-1918)

Poznámky

- 1) František Smyčka - nar. r. 1870 v Drahanovicích. Studoval na gymnáziu v Olomouci a na univerzitě v Praze. Vyučoval přírodopis, matematiku a fyziku na reálném gymnáziu v Moravské Ostravě (dnešní Maticní gymnázium Ostrava) v letech 1897-1900, potom působil na gymnáziích v Uherském Hradišti, Prostějově a v Kroměříži. Zabýval se především geologií a mineralogií. Zdokumentoval rovněž mimo jiné autochtonní výskyt želvy bahenní v Odě u Přívozu, doklad je dnes uložen v Národním muzeu v Praze. Zemřel roku 1918.
- 2) Widmanstättenovy obrazce jsou složeny z trámců kamacitu (trámcové železo chudé na nikl) lemovaných jemnými vrstvičkami tenitu (páskové železo bohaté na nikl). Obrazce jsou nazvané podle objevitele A. Widmanstättena, který byl ředitelem továrny na porcelán ve Vídni, a obrazce objevil náhodně v roce 1808 při zahřívání meteorického železa.
- 3) Štěpán Holain (26. 12. 1836, 5. 12. 1903) (pozn.: správná podoba jeho příjmení je Holain, ve Staré Bělé se vyskytovala či vyskytují i příjmení Holaň a Holajn) byl synem Antonína Holaina, pozdějšího prvního starosty Staré Bělé na statku č. 79. V r. 1870 se přičlenil na největší starobělský grunt č. 102 (statek již nestojí; nacházel se na konci ul. Povětronní nedaleko zemědělského družstva a byl již jako dosti zchátralý zcela zbourán v 2. polovině 90. let 20. století) a stál pak v popředí všech významných akcí v obci. Byl jedním ze zakladatelů hospodářského spolku v Paskově, Občanské záložny v Brušperku a čtenářské besedy ve Staré Bělé. Byl řadu let prvním radním a předsedou místní školní rady. V okrese zastával funkci předsedy komise pro chov hovězího dobytka a v kraji byl důvěrníkem hospodářského spolku pro severovýchodní Moravu. Byl také odběratelem českých časopisů a knih a málokterý rolník se mohl pochlubit kompletním vydáním Ottova slovníku naučného.
- 4) Emanuel Šindel v publikaci „Stará Bělá od nejstarších dob po současnost“, MNV Stará Bělá z r. 1972 v části o starobělském meteoritu poněkud

odlišně o nález uvádí (obdobně jako Jan Pchálek ve Starobělském zpravodaji č.1/2003): „Rolník Štěpán Holain z čp. 102 nalezl v r. 1876 na svém poli velmi těžkou hroudu. Donesl ji domů, očistil a zjistil, že je to tvrdý kov. V novinách se až v roce 1898 dočetl, že v Prostějově žije profesor Smyčka, který se zabývá studiem meteoritů a ten se přijel na nález podívat“.

- 5) Meteorická železa (siderity) jsou tvořena převážně niklovým železem a dělí se podle struktury a podle obsahu niklu na tři skupiny: hexaedrity, oktaedrity se 6-14% niklu a niklem bohaté ataxity (Priorova klasifikace). Podle struktury patrně dobře na naleštěné a naleptané ploše je zřejmé, že je to střední oktaedrit. Dochovaný kus má dnes tvar trojbokého klínu o velikosti 137x98x78mm a hmotnosti 2 710g. Produkty rozkladu materiálu sahají až do hloubky 10mm, což spolehlivě naznačuje, že nutně musí jít o pád starší než 150 let (Tuček, 1981).
- 6) Štěpán Holain daroval meteorit ostravskému gymnáziu, odkud byl později prodán za 600 zlatých pražskému technickému muzeu (opět E. Šindel). Hlavní kus železa se nachází ve sbírkách Národního muzea v Praze. Má inventární číslo 97 a je vystaven v sále meteoritů v nejspodnější poličce nástěnné vitríny č. 21. Jde o řez celotvarem meteoritu, který má nepravidelný kuželovitý tvar, na obou stranách je přířznutý, leštěný a leptaný. Jen velmi vzácně se s jeho menšími množstvími setkáváme ve sbírkách v muzeu ve Vídni (410 g), v Bonnu (122g) a v ještě menších množstvích v Budapešti, Berlíně, Štrasburku, Chicagu, Washingtonu aj (Tuček, 1981).

Literatura

- Smyčka F. (1899): *Bericht über das erste (bei Alt-Bělá in der Nähe von Mähr. Ostrau) aufgefundenen Meteoreisen.* – *Vehr. d. Naturforsch. Ver. nn Brünn*, 38, 29, Brünn.
- Stibor J. (1997): *Stará Bělá (1272-1918)*, vydal Úřad městského obvodu Ostrava-Stará Bělá k 725. výročí první zmínky o Staré Bělé.
- Tuček Karel (1981): *Meteority a jejich výskyty v Československu*, Academia Praha

NATURA 2000 v Poodří (III.)

Orsej jarní

V POODŘÍ číslo 1/2004 jsme vám v souvislosti se soustavou NATURA 2000 poskytli další informace o navržené Ptačí oblasti Poodří. Dnes bychom se chtěli zaměřit na tzv. evropsky významné lokality.

Vedle ptačích oblastí představují evropsky významné lokality další typ chráněných území v rámci soustavy NATURA 2000. Jejich prostřednictvím mají být chráněny nejvzácnější a nejvíce ohrožené druhy planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů, s výjimkou ptáků, pro jejichž ochranu se zřizují ptačí oblasti, a také tzv. přírodní stanoviště. Přírodními stanovišti se rozumí určité typy prostředí např. rákosiny, louky, lužní lesy atd.

Jednu z navržených evropsky významných lokalit představuje přírodovědně velmi cenné a zajímavé území s názvem „**Mokřady Bílovky**“ (rozloha 172 ha), které dosud nebylo vyhlášeno za žádné zvláště chráněné území. Zmíněná lokalita zasahuje do katastrů Studénky, Jistebníku, Bravantic a Velkých Albrechtic a svým jihovýchodním okra-

jem navazuje na chráněnou krajinnou oblast Poodří. Jedná se o část záplavového území říčky Bílovky a jejích přítoků Seziny a Jamníku. Dodnes dobře zachovaný přirozeně meandrující charakter toku se v těchto místech obešel bez větších zásahů člověka v minulosti. Krajinu utvářejí lesy, stromové porosty lemující toky, louky, pole, rybníky a mokřady vzniklé na pramenech v polích či lesích.

Flóra

Pozornost a zvláštní ochranu v rámci soustavy NATURA 2000 zasluhují lužní lesy, které jsou svým bylinným podrostem atraktivní zejména na jaře. V krajině mají luhy nezastupitelnou ekologickou funkci. Při pravidelných záplavách zadržují množství vody, povodně je obohacují o vyplavené živiny a umožňují tak rozvoj bohatství rostlinných druhů. Na území Mokřadů Bílovky lze nalézt dva základní typy lužního lesa odlišné druhovou skladbou. Pro břehy vodních toků, mokřady a svahová prameniště je typický tzv. údolní jasanovo-olšový luh. Jeho stromové patro je tvořeno hlavně jasanem ztepilým a olší lepkavou, z bylin se zde vyskytuje například blatouch bahenní, čistec lesní, řeřišnice hořká a čarovník pařížský. Na sušších, jen občas zaplavovaných stanovištích, se nachází tvrdý luh. Z dřevin v něm kromě jasanu ztepilého, dubu letního

Mládě motáka pochopa

a lípy srdčité roste také střemcha obecná. Z bylin je hojná bršlice kozí noha, dymnivka dutá, orsej jarní, křivatec žlutý, ohrožené druhy sněženka podsněžník, vzácně i lilie zlatohlávek. Bohatě vyvinutými mechovými porosty jsou lemována místa v okolí lesních pramenišť, nacházejících se po levé straně Bílovky ve zvodnělé říční terase. V porostech mělkých míst při březích rybníků (Grinšův, Střelný, Malý a Velký Roh) zaujímají velký podíl orobinec široolistý, rákos obecný či kosatec žlutý. Zvláštní důraz klade NATURA 2000 na společenstva plovoucích a ponořených vodních rostlin, v nichž se uplatňují např. rdesty, růžkatce a kotvice plovoucí.

Louky jsou dodnes nadměrně hnojeny, následkem čehož je zastoupení rostlinných druhů velmi chudé a odlišné od stavu, který by byl pro podobnou, pouze kosením udržovanou louku přirozený.

Fauna

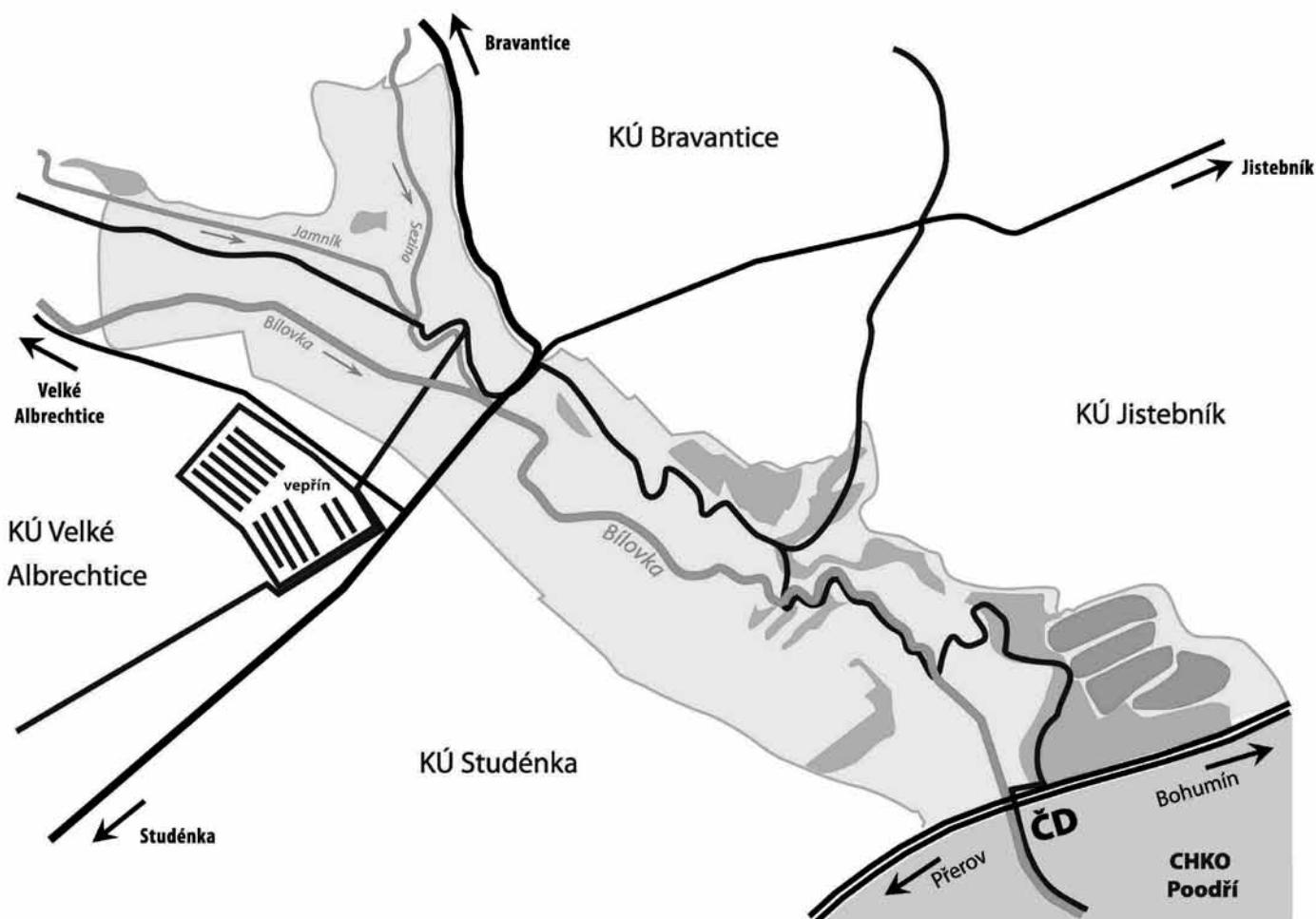
Živočiškové mají pestré možnosti využívat různé typy prostředí jako svůj životní prostor. Složením společenstev se území velmi podobá nedaleké Chráněné krajinné oblasti Poodří.

Mokřady a rybníky poskytují ideální podmínky

pro život a rozmnožování obojživelníků, jejichž fauna je zde mimořádně bohatá. Kromě rosniček, ropuch a skokanů, (hojně se vyskytuje kriticky ohrožený skokan skřehotavý), tu žije i kuřka obecná, chráněná v rámci NATURY 2000, a čolek obecný.

Sousedící CHKO Poodří je zároveň i připravovanou ptačí oblastí soustavy NATURA 2000 ležící na významné tahové cestě. Mnoho druhů v Poodří hnízdících či protahujících ptáků bylo registrováno rovněž v Mokřadech Bílovky. Z „naturových“ druhů zde v hlinitých březích toků hnízdí ledňáček říční, na rybnících kopřivka obecná a moták pochop. Rybníky dále poskytují útočiště volavkám, lyskám nebo polákům. V období tahu zde byla viděna např. ostralka štihlá. Na pole jsou potravně vázáni zejména dravci jako poštolka obecná a káně lesní. V území byl zaznamenán také výskyt čápa černého. Mimo běžné savce, kteří jsou předmětem mysliveckých zájmů, se zde člověk může setkat i s jezevcem lesním a v meandrech Bílovky s ondatrou pižmovou.

*Správa CHKO Poodří, ČSOP Studénka (text a foto),
Kateřina Šobichová (mapa)*

Správa CHKO Poodří a obnova krajiny v r. 2004

Bagrování náhonu pod Suchdolem nad Odrou

Správa chráněné krajinné oblasti Poodří byla zřízena pro prosazování zájmů ochrany přírody v tomto zvláště chráněném území. Toto se děje nejen dohledem nad dodržováním zákona o ochraně přírody v CHKO, ale i využíváním různých dotačních titulů pro udržení přírodě blízkého stavu nejcennějších částí CHKO a podpory obnovy krajiny v ekologicky méně stabilních částech. V roce 2004 využívala Správa CHKO Poodří dvou dotačních programů - „Program péče o krajinu“ a „Programové financování majetku státu“, přičemž druhý z nich je využíván pouze na opatření na pozemcích ve vlastnictví státu a ve správě Správy CHKO Poodří.

Velká část prostředků je každoročně využívána na financování údržby krajiny a uchování přírodě blízkého stavu přírodního prostředí prostřednictvím podpory šetrného hospodaření, např. kosení luk, podpora extenzivního způsobu hospodaření na cenných rybnících, apod. Opatření v obnově krajiny však představují změnu současného stavu dotčeného území a dříve nebo později neuniknou pozornosti laické i odborné veřejnosti, které CHKO navštěvuje. Není proto od věci říci pár slov o těch krajinotvorných opatřeních Správy CHKO, které v roce 2004 patřily k nejvýraznějším. Jedná se především o výsadbu dřevin na zemědělsky využívaných pozemcích (výsadba v kat. úz. Jistebník, Studénka nad Odrou a Hladké Životice), obnovu mokřadních ekosystémů (obnova mokřadu u rybníku Kačák v kat. úz. Nová Horka a revitalizace části Suchdolského náhonu) nebo obnovu hospodářsky přeměněných lesů na přírodě blízké (rekonstrukce smrčiny v přírodní rezervaci Bartošovický luh). Je možno říci, že struktura jednotlivých opatření odráží i priority v obnově krajiny chráněné krajinné oblasti tak, jak je chápe Správa Poodří.

Nyní k jednotlivým opatřením realizovaným v r. 2004 Správou CHKO

Výsadby dřevin na zemědělských pozemcích

V roce 2004 zrealizovala Správa CHKO rozsáhlejší výsadby dřevin ve třech lokalitách.

V prostoru mezi Jistebnickými rybníky a upraveným tokem Bílovky byla na podzim r. 2004 schválena

a ukončena jednoduchá pozemková úprava jako příprava pro narovnání vlastnických vztahů před realizací revitalizačních prací na toku Bílovky. Při této pozemkové úpravě byly navrženy také pozemky pro územní systém ekologické stability, tj. na doplnění a funkční propojení zbytků lesní a mimolesní zeleně, usnadnění migrace rostlinných a živočišných druhů a posílení ekologické stability řešeného území. Tyto pozemky přecházejí ze zákona o pozemkových úpravách do vlastnictví obcí. Vlastní výsadba proběhla na takto navrženém pozemku o výměře cca 3 ha ve vlastnictví obce Jistebník. Bylo vysazeno asi 20 500 ks dřevin, převážně dubů letních a jasanů ztepilých s příměsí jilmu vazy, olše lepkavé a lípy srdčité.

Ve Studénce byla provedena výsadba na pozemku o výměře 0,33 ha v držbě Správy CHKO Poodří. Pozemek se nachází cca 300m jižně od rybníka Velký Bědný Studénecké rybníční soustavy na loukách v I. zóně CHKO. Bylo vysazeno 1 500 ks dřevin, opět nejvíce dubu letního a jasanu ztepilého, příměs tvoří olše lepkavá, jilm habrolistý a jilm vaz, lípa srdčitá, třešeň ptačí a javor mléč. Důvodem výsadby byl záměr rozčlenit větší komplex luk v této jinak cenné části CHKO a zvýšit podíl lesnatosti.

Poslední výsadba, kterou chci zde zmínit, byla provedena na loukách v severozápadní části přírodní rezervace Bartošovický luh. V této části rezervace se nachází velký komplex zaplavovaných luk postrádající doprovodnou zeleň, a proto sužovaný častými větry. Výsadba proběhla na pozemku soukromého vlastníka o výměře 0,6 ha (vysazeno 1 300 ks dřevin, převážně jasan ztepilý doprovázený dubem letním s příměsí jilmů, olše, javorů a třešně ptačí). Budoucí lesík zmírní působení častých větrů a zvýší přírodní rozmanitost řešené části rezervace. Všechny tři vysazené plochy byly zajištěny proti poškození zvěří oplocenkou. Tato bude po zajištění výsadby samozřejmě asi po pěti letech odstraněna.

Složení dřevin pro jednotlivé výsadby je voleno s maximální ohledem na vlastnosti řešeného stanoviště, zejména vodní režim, s přihlédnutím k dostupným odborným studiím týkajících se původní lesní vegetace obdobných lokalit na území ČR.

Obnova hospodářsky přeměněných lesů

Díky vstřícným jednáním se správcem státních lesů v kat. úz. Hladké Životice Lesní správou Vítkov, se podařilo zrealizovat rekonstrukci smrčiny, která byla dříve zcela nevhodně založena v záplavovém území, dnes součást přírodní rezervace Bartošovický luh. Jednalo se o smrčinu ve věku 17 let na ploše 0,4 ha. Při odstranění smrků byly v maximální možné míře ponechány vtoušené listnaté náletové dřeviny. Zbytky po těžbě smrků byly zapracovány do půdy půdní frézou a plocha byla osázená 1 300 ks olše lepkavé a 150 ks jasanu ztepilého.

Lesní komplex v této rezervaci je tvořen zbytky přírodě blízkých porostů dubohabřin na pravobřežní terase Odry a zbytky olšin a tvrdého luhu pod touto terasou. V minulých desetiletích bylo do těchto porostů vysazeno několik pásů monokulturních smrčín, zřejmě jako kryt pro bažanty v místní bažantnici. Likvidací těchto nepůvodních porostů a následnou obnovou stanoviště vhodnými dřevinami dojde postupně k obnovení přírodního charakteru porostu a k opětovnému rozšíření rostlinných a živočišných druhů vázaných na přírodní mokřadní a lužní lesy.

Obnova vodního režimu a mokřadů

K neméně významným opatřením realizovaným Správou CHKO Poodří patří zcela jistě i opatření sledující obnovu mokřadů a dalších stanovišť vázaných na vodu. V loňském roce jsme investovali nemalé prostředky na realizaci dvou akcí.

V prostoru mezi rybníkem Kačák a řekou Odrou v kat. úz. Nová Horka se v minulosti nacházelo staré rameno Odry, které bylo v minulých desetiletích soustavně zaváženo komunálním odpadem a příležitostně sloužilo i jako úložiště stavební sutě. Tím došlo k totální likvidaci původního cenného mokřadu. Správa CHKO Poodří začátkem r. 2004 zajistila souhlas současného vlastníka pozemku s obnovou mokřadu (Lesy České republiky s.p., zastoupené Lesní správou Frenštát pod Radhoštěm) a potřebné finanční prostředky pro odstranění této zátěže.

Na podzim loňského roku byly zahájeny výkopové práce a celkem bylo odvezeno přibližně 1 400 m³ odpadů a zeminy smíchané s popelem a stavební sutí. Při výkopu bylo částečně obnoveno staré rameno s členitým profilem. V následujících letech bude samozřejmě prováděno sledování účinnosti opatření a jeho vlivu na návrat obojživelníků a dalších druhů vázaných na tento typ biotopu.

Další významnou akcí byla revitalizace části Suchdolského náhonu. V minulosti byl náhon zřízen pro vodní mlýny a valchy a pro dotaci bývalé rybníční soustavy mezi Suchdolem nad Odrou a Hladkými Životice. V dnešní době již náhon pozbyl svou původní funkci, jez na Odře, který umožňoval jeho napájení zanikl. V současné době je náhon průtočný v úseku od vyústění Kletenského potoka protékající Suchdolem nad Odrou po bývalé křížení s Křivým potokem. Záměrem Správy CHKO Poodří je postupně zrevitalizovat asi 4/5 původní délky náhonu (obnovení dřívějšího jezu na Odře by bylo příliš nákladné a zřejmě i neúčelné, výhodnější se jeví ponechat dnešní stav, kdy je náhon dotován pouze Kletenským potokem).

V první fázi plánované revitalizace bylo provedeno vyčištění části náhonu ve správě Správy CHKO, tj. úsek od Suchdolského mlýna po ústí do Křivého potoka. Velké části na tomto úseku byly zaneseny směsí komunálního odpadu, popelu a bahna – bylo odstraněno necelých 2000 m³ nánosů. Po jednání s vlastníky dalších úseků náhonu bude Správa CHKO Poodří pokračovat v započatých pracích. Důvodem takto rozsáhlých prací je snaha Správy CHKO Poodří uchovat tuto hodnotnou technickou památku pro další generace, umožnit její případné praktické využití i v budoucnosti a především uchování navazujících mokřadů a zajištění jejich vývoje.

Správa CHKO Poodří bude samozřejmě i v následujících letech pokračovat v obnově krajiny. O výsledcích provedených opatření vás budeme rádi průběžně informovat na stránkách tohoto listu.

*Petr Stupárek, Jiří Nečas, Daniel Kletenský
(Správa CHKO Poodří)*

Foto: Jiří Nečas, Daniel Kletenský

Odpad z mokřadu u rybníka Kačák

Mackovy doly

Pan Leopold Biskup, který ač nebyl bernartický rodák, pečlivě zapisoval vyprávění pamětníků o časech minulých a jeho záznamy jsou důležitým zdrojem informací pro nás i naše následovníky.

Bohužel pan Biskup již svou sbírku příběhů a událostí z minulosti Bernartic nerozšířil...

Když jsem s ním mluvil naposled, zmínil, že by byl rád, kdyby v POODŘÍ vyšel příspěvek o Mackových dolech.

Nechť je tento příspěvek vzpomínkou na něj a zároveň poděkováním za jeho mnohaletou zásluhou práci.

Nyní již dejme slovo jemu samotnému, jeho zápiskům...

V Poodří se nalézá málo míst s nimiž je spojeno tolik událostí jako jsou Mackovy doly.

Je to asi nejtajuplnější a nejméně známé místo v okolí Bernartic. Mnozí sice vědí, kde se nachází, ale přiznávají, a to i starší, ač je to skoro neuvěřitelné, že tam v životě nebyli.

Je to krásné lesní zákoutí na hranici katastru bernartického a jesenického na pravém břehu Odry. Místo je to skryté, málokdy tam potkáte človíčka, vždyť tam ani není chodník, jen plaché srnčí nebo upištěné káně.

Před stoletími zde prý stávaly vzosné duby a jilmy, buky, lípy a snad i jedle, ale stopy po nich již setřel čas.

Trochu z té divočiny tu ještě zůstalo a zbylo i pár vyprávěnek a pověstí.

Některé z nich mě kolem r. 1950 vyprávěl při setkání v těch místech při hledání hub pan František Tvarůžek z Bernartic nad Odrou č. 82. Byl toho času důchodce, ale tehdy v „Tereziánském“ lese vykonával dozor.

Nuže, dejme mu slovo:

„Za dávných časů se těm místům říkalo Vlčí nebo Vlčina, prý zde rostl keřík s množstvím žlutých květů. Místní mu říkali vlčina a ten dal těmto končinám jméno. Jde o janovec metlatý¹⁾ a říká se mu také Janův květ nebo dokonce Janův čarovný květ pro všestranné hojivé účinky. „Sušený květ janovce smíchaný s medem býval velmi oblíbený na léčení angíny i revmatických chorob“, povídá. „U nás v dědině“, říkal pan Tvarůžek, „byl v dřívějších dobách znám tím, že v podzimním čase z něj lidé odstříhovali to dlouhé proutí pro výrobu jemnějších metel. Proutí se také močilo v teplé vodě a třelo jako konopí a provazníci z něj pletli provazy i přadnou surovinu. Také z toho proutí po domácku dělali pletenou šněrovací obuv (střevíce), kterou pojmenovali jančary. Pojmenování asi vzniklo podle Janova květu. Lidé je pletli na kopytech, pak je nechali pořádně vyschnout a proti vodě je napouštěli lněným olejem.“ Prý ty jančary byly pevnější než mnohá kožená obuv. Pletení jančarů bylo v obci velmi rozšířeno. Později název přešel

Odra u Mackových dolů a Stříbrné skály

i na kupovanou koženou obuv a za první republiky se i botám od Bati říkalo jančary a někde se střevicům tak říká dodnes. Možná, že by se ještě někde na půdě za trámem původní jančary našly.

Jinak je název Vlčí vysvětlován podle starých jesenických německých záznamů rodiny Macků²⁾ čp. 110 (dnes rodina Bednářova). Dovídáme se z nich, že se tomuto koutu v Jeseníku říkalo Wolfreit a v rodině Macků se též tradovalo, že v těch místech na bernartické straně skutečně zastřelil jeden z jejich rodiny kdysi dávno vlka. Prý posledního v okolí a dokonce se udává i letopočet 1792.

„Ať to bylo jakkoliv“, dodává pan Tvarůžek³⁾, „jistě je, že se tomu místu říkalo Vlčí či Vlčina a to až doby před r. 1750, kdy „bylo v módě“ hledat i našem kraji zlato⁴⁾. To prý byl nějaký podnikatel Jiří Zeschinger⁵⁾. Při hledání zlata se nekopaly nějaké šachty (doly), jak se traduje, ale v zátočině Odry v těch místech, kde je dnes naplaveno dosti štěrku a písku se pokoušeli zlato z Odry rýžovat. Ale snad to zkusili i jinde – u Fojtového lůžka, na suchdolských loukách, asi v těch místech, kde byl vodní náhon k suchdolskému mlýnu, a na Odře i níže. Někteří lidé z Bernartic tam prý pomáhali rýžovat a bylo dost zle z toho, že pak nechodili na robotu do „Dvora“. Ale výsledek průzkumu nepřinesl očekávané výsledky a od rýžování se brzy upustilo. Od těch dob snad pochází název Mackovy doly.“

Další událost se vztahuje na dobu, kdy z příkazu

Dům čp. 110 v Jeseníku nad Odrou

císaře Josefa II. bylo prováděno mapování pozemků. Při konečném měření a zasazení kamenných hraničníků byly prý v Mackových dolech hraniční kameny přes noc vždy vytrhány a zasazeny u potůčku vtékajícímu do Odry na bernartické straně. Při opětovném přemístění na správné místo se toto opakovalo vícekrát. Mezi lidem se šušovalo, že tam straší, že tam chodí nějaký duch. A někteří jej prý viděli – prý chodí zahalený s kopacím náradím přes rameno.

Tak se jednou pracovníci rozhodli přijít věci na kloub, v noci se u hraničníků schovali a čekali na ducha. Dobře se na to připravili, ozbrojili se pistolemi a měli i psy a schováni ve křoví na pravém břehu potůčku vyčkávali. A skutečně se po půlnoci objevila u hranečnicku postava. Chvilí bylo ticho a potom se dala do kopání. Čekající i psi vyskočili z houštiny a tajemného „ducha“ chytili. Jaké překvapení! Byl to hospodář Macek z Jeseníka, který měl své pozemky v sousedství lesa. Náramně se polekal a snažil se utéci, ale nepovedlo se mu to. A musel s pravdou ven. Prý jim vypověděl, že ještě z dob průzkumů na zlato měl za to, že celý ten sráz u Odry v sobě skrývá zlato až k potůčku na bernartické straně. Tak si ho chtěl pro sebe zajistit, aby tam mohl kutat sám. Za trest jej pracovníci správy lesa svázali a hodili do Odry, Macek se však neutopil. Druhý den postavili hraničnicku na správné místo a byl pokoj. Ale za nějaký čas, prý Macek postavil k hranečnicku ještě dva menší. Na velkém hraničnicku je letopočet 1778 a na druhém, který stál pár metrů od ústí potůčku do Odry FM 4. 8. 1792. Říká se, že menší hranečnicku tam Macek zasadil na památku, kdy jej chytili a také, že na památku toho vlka. Pak tam prý byl ještě jeden, který stá asi dvacet kroků na vyvýšeném místě směrem k Jeseníku s letopočtem 1678⁶⁾. Tam snad byl jeden z hlavních bodů při tehdejší zaměrování pro Odersko-dunajský plavební kanál⁷⁾.

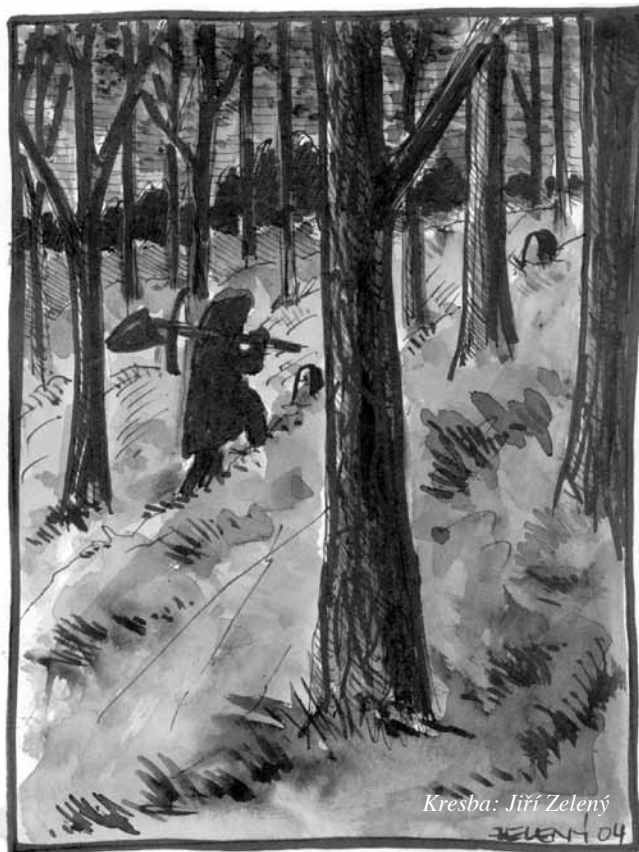
A pan Tvarůžek pokračuje: „Koncem března roku 1898⁸⁾ sázely v Mackových dolech stromky čtyři ženské z Bernartic. A tu jedna z nich, Rozla Majerová z č. 34⁹⁾, objevila u většího pařezu při kopání důlku pro stromek „poklad“ - starý železný hrnec s asi tři

sta kusy „stříbrňáků“, peněz platných za panování rakouského císaře Leopolda I.¹⁰⁾ (prý Leopoldovy tolary). Ten litinový, asi dva a půl litrů velký hrnec se dvěma uchy s penězi v koženém míšku byl ukryt na pravém břehu potůčku asi třicet kroků od něj a rovněž přibližně asi třicet kroků od Odry. Nalezené mince i hrnec odevzdala hajnému Kunetkovi z čp. 12. Později byly prý peníze uloženy v muzeu v Olomouci¹¹⁾.

Na nalezení pokladu si i já dobře pamatuji, bylo mi dvacet. To bylo po dědině řečí, že se našel v Mackových dolech poklad! Jedni tvrdili, že to byl hrnec plný zlata, druzí, že stříbrňáků bylo na tisíc, jiní zase, že prý bylo hrnců několik a všechny plné zlata naryžovaného tenkrát při pokusech v Odře. A jak už to tak bývá, počalo se těm místům říkat Zlatnica či Stříbrnica.“

Ale postupme v čase a náš vypravěč přidává vlastní zážitky z roku 1945

„Za okupace – v půli března 1945 – jak se už blížila fronta tu byli nakomandováni studenti z Prahy na zákopové práce. Bylo jich okolo třiceti a přebývali různě v Jeseníku, hlavně v sále hospody. Jejich práce pod vedením německého důstojníka a několika nižších šarží probíhala v lese kolem Odry od Mackových dolů až ke koupališti u Bernartic. Jedna parta studentů kopala zákopy a druhá pod vedením německé pracovní čtyř kácela v lese v blízkosti Mackových dolů smrky pro stavbu vojenského srubu. Srub o rozměrech asi 10x8m byl v půli dubna hotov a zákopové práce také už končily. Počátkem května bylo vše připravené a v lese byl klid. Němečtí vojáci tu hlídali, ale šesté-

Kresba: Jiří Zelený

ZELENÝ 04

Mackovy doly a Stříbrná skála

ho za deštivého počasí se už střílelo v Suchdole a u nás v obci se v úkrytech ve sklepech čekalo co bude dál. V noci z 6. na 7. května už střelba od Suchdolu utíchala a fronta se nám díky rozvodněné Odře vyhla. Louky byly pod vodou a směr fonty se ze Suchdolu stočil na Jeseník. Zbytečný, nepoužitý srub prý za pár dnů po válce rozebrali a odvezli domů lidé z Hůrky. Tak skončily vojenské přípravy pro možnost frontových bojů v Mackových dolech.“

To je vše z vyprávění pana Františka Tvarůžka. Vycházíme z lesa ven a tajuplné Mackovy doly zůstávají za námi.

Poznámky

1) janovec metlatý (*Sarothamnus scoparius*), polokeř z čeledi bobovitých. Roste zejména v západní a střední Evropě od Portugalska a Britských ostrovů po jižní Skandinávii, na území ČR zřejmě již jeho výskyt není původní, byl vysazován a zplaňuje.

2) šlo o rodinu Němce Matzkeho, Josef Matzke byl majitelem statku čp. 110 v Jeseníku nad Odrou, byl odsunut v roce 1946

3) pan František Tvarůžek z č. 82 (1877 - 1962)

4) z geologické stavby lokality i širšího okolí je zřejmé, že ekonomicky významnější množství zlata nebo stříbra nelze v těchto místech očekávat. Lokalita je však zajímavá z hlediska geologického, jde o výchoz veřovických vrstev slezského příkrovu (spodní křída, Vnější Západní Karpaty). Ve skalní stěně převládají jílovité břidlice, ojediněle se vyskytují lavice pískovců. Menších výchozů černých rozpadavých břidlic je v pravém nárazovém břehu Odry níže po toku více.

V prostoru mezi Jeseníkem nad Odrou a Bernarticemi nad Odrou rovněž ústí Porubská brána do Moravské

brány. Porubská brána je významnou hydrogeologickou strukturou se zásobami podzemních vod, které jsou vázány na kvartérní sedimenty.

Více viz POODŘÍ č. 1/2000 (Příroda v okolí obce, str. 27) a č. 2/2003 (Porubská brána, str. 51).

5) s císařským svolením vedl dolovací práce na Novojičínsku od roku 1696 podnikatel Jiří Zeschinger. Po nevalných výsledcích a problémech přenesl roku 1700 své aktivity na panství Janovice u Rýmařova

6) hraničníky se zde již nenalézají

7) o stavbě průplavu Dunaj-Odra přes oderské louky nedaleko Bernartic se začalo jednat roku 1672, ale roku 1700 tento projekt padl. To se opakovalo od té doby několikrát.

8) je možné, že to bylo již v roce 1897 (např. v knize Od pokolení do pokolení, str. 81 a dalších materiálech) a je známo i datum nálezu 28. března

9) Rozalie Majerová zemřela 5. 8. 1954 v 81 letech

10) císař Leopold I. (1640-1705), syn Ferdinanda III. a jeho manželky Marie Anny, český král v letech 1657-1705

11) příspěvek o nálezu uveřejnil muzejní pracovník, soukromý vydavatel, vlastivědný pracovník a četnický strážmistr Stefan Weigel (1848-1924) v Deutsche Volkszeitung. Uvádí, že určitý počet mincí i viděl a že jako nejstarší rozpoznal slezský tolar z r. 1586, nejmladší pak byla uherská poltura (půlgroš) z r. 1698, mnoho mincí bylo z let 1668-1692. Jeho text je však poměrně nepřesný a obsahuje i chybné informace.

Leopold Biskup

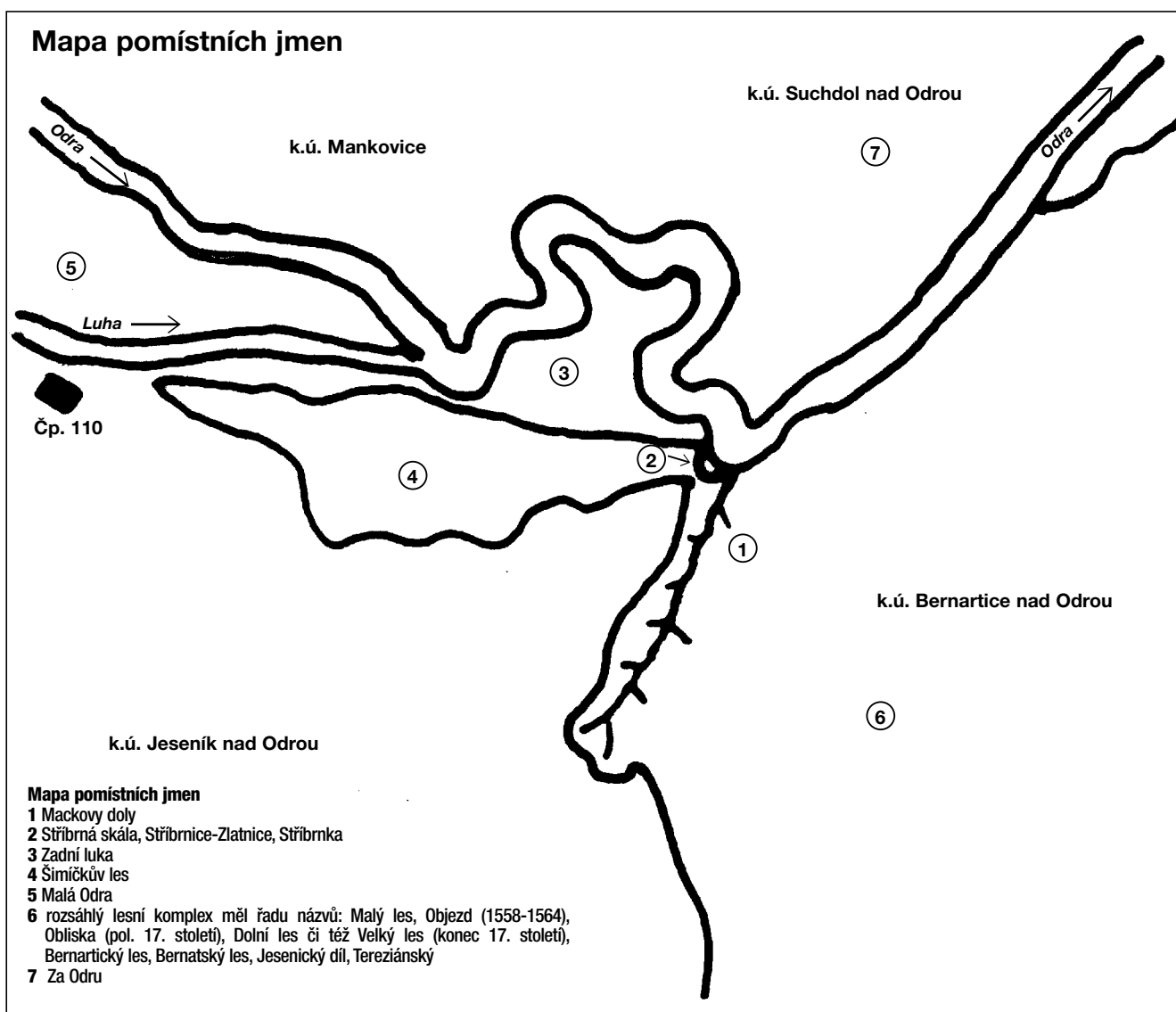
Radim Jarošek (redakční úprava, poznámky)

Pohled po toku Odry

Jedna z mincí nalezená v Mackových dolech

Výstava ovoce v Bartošovicích

1 Bismarck (Jiří Raška, Studénka), 2 Nordhasenské (Nový Jičín), 3 Strýmka (Bartošovický sad), 4 Červené hornokrajské (Bartošovický sad), 5 Boskoopské (Bartošovický sad), 6 Kožená reneta zimní (Bartošovický sad), 7 Krasokvět (Vladimír Bartoš), 8 Kalvil bílý zimní (Bartošovický sad), 9 Pařížanka (Farská zahrada, Jeseník nad Odrou)

Mapování krajových odrůd ovocných dřevin

Úvodní informaci o Projektu mapování krajových odrůd jsme uvedli v POODŘÍ 1/2004. V tomto čísle přinášíme jeho výsledky za rok 2004.

Poodří je ekologicky vyváženou kulturní krajinou, kde se kloubí hospodářské využívání území s ochrannou cenných přírodních stanovišť především v nivě Odry.

Součástí biodiverzity krajiny je i dochovaný genofond místních odrůd ovocných dřevin. V Poodří má ovocnářství dlouhou tradici a vysokokmenný sad byl dříve ozdobou každé selské usedlosti historického Kravařska. Zachovaly se zde některé sady, části zahrad, stromořadí okolo cest nebo na dochovaných mezích, ale i solitery v krajině, které dříve tvořily běžnou součást krajiny. Jejich dnešní počet i rozsah je však mnohem menší. Některé odrůdy ovocných dřevin se dokonce staly předmětem ochrany přírody nejen jako významné krajinné prvky, ale také například jako cenný zdroj genetického materiálu pro šlechtění.

Dříve pěstované odrůdy ovocných dřevin můžeme rozdělit podle jejich původu a výskytu na:

- krajové odrůdy (místní) – jsou to odrůdy jejichž původ je spojen s daným územím. Tyto odrůdy byly většinou nahodile vypěstovány, výjimečně vyšlechtěny a následně pěstovány v určitém regionu, případně byly rozšířeny i dále na území republiky nebo dokonce do zahraničí. Typickým příkladem je Jadernička moravská (semenáč, moravské Valašsko), Major (Kyjovice), Sudetská reneta (Bludov)

- české odrůdy (naše) – patří zde veškeré odrůdy vypěstované na území naší republiky. Tyto odrůdy zde byly pěstovány, množeny a mnohé se i vyvážely (ovoce i stromky k výsadbě). Jsou to například: Panenské české, Malinové holovouské (Holovousy), Míšeňské (Míšeň u Českých Budějovic), Hájkova muškátová reneta (semenáč Heřmanův Městec), Smiřické vzácné (semenáč Smiřice), Bláhovo libovické (Libovice).

- ostatní dříve pěstované odrůdy – jde o odrůdy vypěstované v jiných zemích, nejčastěji to byly Francie, Kanada, Německo a Rusko. Celá řada odrůd vypěstovaných v těchto zemích vyla přivezena i k nám a mnohé z nich si získaly oblibu pro dobré pěstební vlastnosti a plody a našly u nás svůj druhý domov.

Ovocné odrůdy (zejména jabloní) se dokonale přizpůsobily našim klimatickým podmínkám, domestikovaly se. Málo kdo ví, že jablko Cruncelské pochází z Francie, Zuccalmagliova reneta a Reneta landšperská z Německa, Parména zlatá zimní a Reneta bleinheimská z Anglie, Boskoopské z Holandska. Mezi dříve pěstovanými dřevinami jsou i odrůdy jejichž původ je dosud neznámý.

Staré ovocné stromy a s nimi i staré krajové odrů-

dy jsou nositeli vlastností, které mají i v dnešní době význam pro další šlechtění. Patří k nim zejména odolnost vůči chorobám a škůdcům, přizpůsobivost klimatickým a ekologickým podmínkám, bujný a zdravý růst, vysoká plodnost, atraktivní vzhled plodů a další. Jsou zde samozřejmě i vlastnosti, které jsou pro dnešní ovocnářství nežádoucí – střídavá plodnost, příliš bujný růst atd. I přesto tyto odrůdy neztratily ani za několik desítek let na své hodnotě a staly se nenahraditelnou součástí alternativního ovocnářství, krajinářství a základem pro šlechtitelské genobanky na celém světě.

Jak je tomu s vlastnostmi mapovaných odrůd v Poodří?

Odolnost vůči klimatickým činitelům jako jsou silné větry a namrzání mají Kožená reneta zimní, Kožená reneta podzimní, Citrónové zimní, Strýmka, Jadernička moravská, Grávštýnské a Baumannova reneta. Odolnost proti namrzání v květu mají odrůdy Boskoopské a Baumannova reneta. Vysoká plodnost je charakteristická pro Jaderničku moravskou, Blenheimskou renetu a Strýmku. Velké atraktivní ovoce nesou Grávštýnské, Landsberská reneta, Cruncelské a Baumannova reneta. Dobrá uchovatelnost plodů je typická například pro Boskoopské, Strýmku a Sudetskou renetu.

Dokumentace krajových odrůd ovocných dřevin, především jabloní a hrušní, probíhá v Poodří na různých místech již delší dobu. V Poodří pracuje několik základních organizací Českého svazu ochránců přírody (dále ZO ČSOP), které již dříve prováděly mapování místních odrůd ovocných dřevin (od r. 1994).

Také se některé z nich podílely aktivně na jejich záchraně a propagaci. ZO ČSOP Bartošovice se stará o starý jabloňový sad v přírodní rezervaci Bartošovický luh, ZO ČSOP Nový Jičín má ve Stanici pro záchranu volně žijících živočichů rovněž malý sad místních odrůd ovocných dřevin a ZO ČSOP Jeseník nad Odrou prováděla ošetření stromů v Jeseníku nad Odrou (např. ve farské zahradě), v Novém Jičíně a dalších místech.

V roce 2004 dokumentace pokračovala společným projektem v rámci programu Českého svazu ochránců přírody „Ochrana biodiverzity“.

Projekt měl název „Krajové odrůdy ovocných dřevin v Poodří – mapování a popularizace“ a jeho nositelem byly občanská sdružení Společnost přátel Poodří, ZO ČSOP Bartošovice, ZO ČSOP Studénka, ZO ČSOP Nový Jičín, ZO ČSOP Jeseník nad Odrou a dále Správa CHKO Poodří a Svazek obcí Region Poodří.

V době sklizňové zralosti jednotlivých odrůd byly odebrány vzorky ovoce. Bylo odebráno ovoce s převládajícími vlastnostmi tak, aby určovaný vzorek ob-

sahoval 3-5 plodů s přibližně stejnými stopkami, vybarvením atd. Sebraným vzorkům byla přiřazena čísla, která odpovídala číslům příslušných dřevin. Poté bylo ovoce uloženo do papírových sáčků a předáno k pomologickému určení. Do papírových sáčků se plody vkládají proto, aby nedošlo k zapaření a aby nemohlo dojít ke ztrátě ojínění, výskytu momiliové hniloby a otlačení.

Během určování bylo ovoce rozloženo a sledovalo se asi 30 znaků plodů (např. u plodu je to velikost, tvar, souměrnost, žebrování, tvar kalicha, kališní jamky, délka a tvar stopky a stopečné jamky, dále je to povrch plodu, vlastnosti slupky a dužniny, chuť, podoba jádřince, semen atd.).

Výsledkem porovnání byly níže uvedené odrůdy, některé neurčené plody byly opatřeny pomologickým popisem pro pozorování v dalších letech.

V průběhu roku bylo zdokumentováno několik desítek stromů a u většiny z nich bylo provedeno určení odrůdy. Inventarizace probíhala především v katastrech: Bartošovice, Hukovice, Studénka nad Odrou, Jeseník nad Odrou a Blahutovice.

Odborné určování části vzorků prováděla Mgr. Kamila Nogolová z Horních Datyň a Oldřich Sobek z Libhoště. Dále byly odrůdy určovány jednotlivými mapovateli.

V průběhu Podzimních pooderských rybářských slavností 28. října 2004 byla na zámku v Bartošovicích uspořádána výstava ovoce (viz foto str. 14).

Výsledkem projektu, který bude v dalších letech pokračovat, by však neměla být jen „jen“ inventarizace, v přípravě je hned několik záměrů:

Ve spolupráci se Svazkem obcí Region Poodří je připravován projekt na zpracování produkce ovoce z vysokokmenných sadů a stromořadí (vybudování moštárny, sušárny ovoce a bylin a výroby povidel).

Dalším projektem je cyklotrasa Greenways Krakov – Morava – Vídeň, kde je přímo součástí projektu vysazení stromořadí podél celé trasy.

Ve Vražném-Hynčicích je připravován projekt „Rodný dům J. G. Mendela, návštěvnícké centrum Moravského Kravařska“. Cílem záměru je obnova Mendelova rodného statku v Hynčicích, který je zapsán jako kulturní památka. Konkrétně se jedná o stavební rekonstrukci původní zemědělské usedlosti do podoby regionálního návštěvníckého centra zaměřeného na poznávací turistiku především osobnosti J. G. Mendela a národopis historického Moravského Kravařska.

V okolí statku se počítá s obnovením sadu místních odrůd ovocných stromů, zahrádky s léčivými bylinami a tradičními okrasnými rostlinami.

Je samozřejmé, že provedená dokumentace není v uvedených obcích zdaleka úplná a navíc zcela chybí ještě zmapovat mnoho dalších obcí, kde se dají očekávat zajímavé nálezy krajových odrůd. Jinými slovy je před námi ještě hodně práce, než bude k dispozici dobrý přehled.

Obracíme se proto na všechny zájemce, kteří by nám chtěli pomoci a rozšířit poznání odrůd ovocných dřevin v Poodří. Nemusí to být jen jádroviny, ale i peckoviny a další ovocné dřeviny.

Kontaktní adresy:

Správa CHKO Poodří, Mgr. Ivan Bartoš, ul. 2. května č. 1, Studénka, 742 13, tel.: 556 455 056

ZO ČSOP Studénka, Radim Silber, Panská 229, Studénka, 742 13, tel.: 556 401 478

ZO ČSOP Jeseník nad Odrou, Lumír Kuchařík, Jeseník nad Odrou 246, 742 33, tel.: 556 739 752

Špinka

V seznamu známých odrůd jádrovin ve vybraných obcích, který uvádíme níže, vám přinášíme přehled výsledků dokumentace zahrnující i dřívější roky (nejde jen o krajové odrůdy, ale i o odrůdy pěstované v současnosti). Konkrétní informace o jednotlivých dřevinách jsou k dispozici u jednotlivých organizací.

*Nejprve se však vraťme o více než sto let zpět a seznámme se s ovocnictvím v Poodří tak, jak nám jej přináší kniha **Moravské Kravařsko**, která vyšla zásluhou učitelů roku 1898 v Příboře a dalšíprameny.*

Ovocnictví

Okrasou každého kraje je bujná zeleň lesů, hájův a sadů. I naše Kravařsko nepostrádá těchto ozdob. Každá naše vesnička jako skrytá v ovocných zahradách a sadech; jen nákladnější statky, kostely a novější školy vystrkují hlavy své z pod zeleně jabloní a švestek. A tak to je od pradávna. Svědčí o tom mnohý mohutný kmen hrušně nebo jabloně, jichž lze po našich dědinách viděti; žíví to svědkové o pili našich předků, o lásce jejich k ovocným stromům. A jak důležité byly jim stromy ovocné, o tom dočteme se k. př. Ve kšaftech Štramberských, kde nejednou určili jabloň nebo hrušeň mezníkem při dědění pozůstalosti, nebo vyměnili si výměnkem ten onen strom ovocný. A nesázeli štěpy ledabylé; nalézáme mezi těmito ovocnými starci již jablko míšenské, panenské

a vejlímek, hrušky císařky, jakubinky, markétky a václavky, ani nevzpomínaje odrůd domácích, často velmi ušlechtilých a výnosných, se kmenem zdravým, vytrvalým a mohutným, našemu podnebí zvyklým.

Utěšený je z jara pohled na naše dědiny. Chalupy jako nevěsty, zastřené bílým a růžovým závojem květů ovocných; také cesty k nim zdobeny dvěma páskami květu švestkového. V létě lesknou se červené Rybské třešně, červenají se jablíčka, a na podzim za let úrodných sklánějí se větve pod tíží rozmanitého ovoce. I chalupy samé zdobeny vinou révou. Ač zahrady a sady u nás pravidlem osázeny štěpy vysokokmennými nebo polokmennými, ujímají se již i tvary ušlechtilější, zákrsky, tvary odrové, kordony svíslé, palmety a věncoví.

Také v tom viděti pokrok, že při zakládání zahrad novějších se stromy v řadách přesných vzdálenostech od sebe, kdežto dříve vysazovaly se nepravidelně, tu hustě, tu řídko.

Nejvíce pěstuje se na Kravařsku a největší výnos dává švestka (slíva, slívka, karlátka). Podél okresních silnic, polních cest a na mezích jsou skoro v každé vsi nepřehledné řady švestek. V zahradách pěstují se převážně švestka a jabloň, hrušně méně, ač by se jí v našem kraji pro povahu půdy velmi dobře dařilo. Příčinou toho asi jest neznalost ušlechtilých odrůd. Třešním ušlechtilým u nás se nedaří.

Ze všeho ovoce nejvíce rozšířeny jsou kuželky a jadrničky. Obé jsou ovoce trzní, které svou vytrvalostí dobře se hodí pro vývoz a proto také hledány. K nim druží se panenské, míšenské, písanky, vindlíky, šedůvky, baldůvky, lipůvky, damaštanky (zamašťanky), vrbůvky a m.j. Mnohé jablko pomologické najde se i u nás, ovšem se jménem jiným; tak kupř. kardinál žíhaný rozšířen u nás jako kočí hlavy, vejlímek červený jako hedvábné, jablka značně rozšířená o mohutných kmenech. V době novější zavádějí se do našich zahrad odrůdy pomologické, však se skrovným zdarem, zdá se, že mnohým u nás se nelíbí. Zvláště některé renéty, parmény a žebernáče trpí rakovinou, a bude třeba vyčkati se všeobecným uvedením jich do našich zahrad, ač které odrůdy u nás se osvědčí.

Z domácích odrůd hruškových všeobecně u nás rozšířeny jsou ovesníčky, jakubinky, markétky, cibulky (cibulanky) žbanky, kozule, vavříčky, najsarky, přisedalky, medové, fíkové, muškateľky a j. Z odrůd pomologických uvádějí se k nám císařky, poděbradky, koporečky, hájenka, hardyova (gelertka), kongresovka, časlavka Williamova, pastornice, amanliska a j.

Třešní a višní u nás málo. Pozdní jarní mrazy škodí mladým plodům, strom trpí klišovatinou, chřadne a hyne. Hornatější část našeho kraje postrádá ušlechtilějších odrůd třešní a višní nadobro. Jen Rybské bělice, ptačnice, tu a tam chrupavku Napoleonovu, chrupavku černou a srdcovku černou někde viděti. Višně domácí podobají se velikostí a chutí višním osthejmským, ale jsou po řídku.

Mimo švestky je na Kravařsku ještě mnoho odrůd slívových, jako: blumy (durancije), kulovačky, špendlíky,

špendlíčky, kobylanky a jiné. Z odrůd ušlechtilějších pěstují se v zahradách renklot zelený, renklot obrovský, dolanská a vlašská švestka, merunková červená, mirabelky, u milovníků pak skoro všechny známé odrůdy, právě jako většina odrůd jabloňových a hruškových.

Broskve a marhule u nás jen na zdích pěstovati možno a viděti je toliko v zahradách panských a u milovníků. Vlašský ořech pěstuje se málo, v nížinách trpí, a lískový ořech v našich zahradách nepovšimnut, ač dobré druhy jsou dosti výnosné. Také srstka a rybíz málo jsou rozšířeny.

Komu z Kravařských sadařů na ovocnictví a výnosnosti jeho záležitosti, ten také jak náleží je ošetřuje. Tu viděti stromy na podzim okopané a hnojené; se starých stromů v zimě odřezávají se suché větve, seškrabuje se mech s nich a lišejník a stromy líčí. V zimě a na jaře obírají se housenky a zpěvnému ptactvu zavěšují se budky. Neděje se to sice všeobecně, čehož litovati třeba, ale ujímá se víc a víc, neboť mocně příklad působí. Také přestěpují se stromy mladší neúrodné ale zdravé, ovšem ještě namnoze způsobem starším, do rozštěpu, rány obvazují se hlínou a mechem. Ujímají se však již působením školy také spůsobové novější.

Litovati jest, že v celém Kravařsku není ovocné školky rozsáhlejší, která by sadaře zásobovati dovedla v dostatečné míře – by odjinud nebylo třeba kupovati – štěpky druhův a odrůd pro náš kraj osvědčených, zvláště lepších odrůd domácích.

O rozkvět ovocnictví značných zásluh mají školy a hospodářské spolky. Školou mládeži vštěpuje se láska ke stromu ovocnému, v zahradě školní navádí se k praktickému pěstění a ošetřování štěpů; občané příkladem pečlivě vedené školní zahrady nabádání,

Hrušeň ze Studénky

vysazují ovocné stromy. Učitelé bývají často dovednými pomocníky a rádci občanům ve věcech štěpařských.

Spolky hospodářské, jako » Methoděj « příbořský a novojičický spolky český a německý, pečlivě jsou důležitým odvětvím hospodářského – sadařství. Ve svých schůzích velmi často obrací zřetel občanů k ovocnictví, udílí rady, podávají nauku o rozumném pěstování stromů ovocných. Zakládáním spolkových školek snaží se vyhovět potřebě svých členů. Tak založil školku hosp. spolek » Methoděj « r. 1896 v Příboře, téhož roku založena školka ve Fulneku. Střední hospodářská škola v Žilině má již mnoho let školku, německým hospodářským spolkem založenou.

Zužitkování ovoce děje se posud způsobem zastaralým. Jablka prodávají se čerstva v Jičíně, Ostravě a Opavě; jablka, hrušky a švestky suší se v sušárnách starobylých. S takovými výrobky nelze teď s cizinou nikterak konkurovati, nehodí se tudíž do obchodu a spotřebují se doma. Urodí-li se švestky, smaží se povidla (smažené slívy), z čehož málo se prodá. Ovoce pro obchod se nezavařuje. Přáti si jest, aby i v tom drahý kraj náš za jinými nepokulhával.

Další informace o odrůdách ovoce v **Bernarticích nad Odrou** najdeme v kapitole Od počátku třicetileté války do r. 1848 v knize Bernartice nad Odrou a časopise Kravařsko.

Od 2. poloviny 17. století byly náves i zahrady byly osázeny nejen stromy ovocnými, ale i jinými listna-

tými stromy, zejména lipami, důležitými pro chov včel a pro výrobu loučí a poskytovaly i palivo.

Z ovocných stromků bylo nejvíce jabloní: dvorčinky, panenské, míšeňské, varaple, hrtlíky, šajvlíky, matušky, skřídélky, valdůvky, fulnecké, ščerkůvky, kavanlíky, od sklonku 18. století navíc rozmarýnové, hedvábné, žňůvky, parmeny, jadrničky, kožušanky, renety. Bernatská jablka byla v 18. století velmi vyhledávaná.

Z hrušek známe ve starších dobách okruhlíky, zelenky, medůvky, ovesninky, lipůvky, dražinky, (pře)padalky, valašky, zimoztrátky, pak k nim přistupují od 18. století ještě máslovky, markátky, císařské, salcburky, dule, voňatky, hniličky, jakubinky a špitálky.

Třetím nejrozšířenějším stromem byly švestky (trnky, kadlátky) a jim příbuzné ryngle a špendlíky.

Méně bylo třešní (uherky, černice, bělice, vrabčinky), lískových ořechů a vlašských a slív, v 19. století tu a tam byly sázeny moruše.

Čteme často i o pecích na sušení ovoce a u řady rolnických usedlostí o sušárnách.

V roce 1936 bylo v obci 2 679 jabloní, 867 hrušní, 3 199 švestek, 539 třešní, 170 rynglů, 7 meruněk, 178 vlašských ořechů, 35 lískových ořechů, zařízení na výrobu moštu bylo ve dvou usedlostech.

Zajímavé informace o ovocnářství a názvech odrůd nám poskytla **výstava pořádaná Musejní společností** v roce 1900 ve Valašském Meziříčí, kterou obeslali i pěstitelé z Bernartic a dalších obcí v Kravařsku.

Z Bernartic zde nycházíme například následující odrůdy jabloní: Bílá, Čuhalky, Hrbáčky, Hrtlíky, Kočičí, Sedmihradské, Skřidly, Tvarůžky, Vinné, odrůda nazývaná Hrabovské byla dodána ze Studénky a Pustějova.

Zámecké zahradnictví ve Fulneku

Nejširší sortiment ovocných dřevin měla ovocná školka zámeckého zahradnictví ve Fulneku (např. u jabloní je uvedeno 224 položek). Zahradnictví se nacházelo v areálu zámku a dvora na Zámeckém vrchu ve Fulneku.

Ve čtyřech nabídkových katalozích výpěstků byla nabízena rozličná produkce zámeckého zahradnictví – ovocné stromy a keře, trvalky, jirina, okrasné keře aj.

Nejstarší katalog z r. 1856 s názvem „Seznam ovocných stromků a keřů ovocné školky ve Fulneku“ obsahuje výlučně ovocnářské zboží.

Z jabloní v něm bylo např. zastoupeno několik typů odrůdy Míšeňské, 13 kalvilů, 12 parmén, 82 renet a další. Je však zřejmé, že se pod rozličnými pojmenováními skrývaly různé typy téže odrůdy.

Hrušně jsou v katalogu nabídnuty ve 178 odrůdách, v oddílu třešní, višňi a sladkovišňi je uváděno 45 odrůd, oddíl slivoní obsahuje 47 položek. Celkem pochopitelná je stručná nabídka broskvoní a meruněk, v drsnějším klimatu se jim jistě tolik nedařilo a většinou dozrávaly jen rané odrůdy. Bobuloviny jsou na-

opak uvedeny podrobně. Vinnou révu nabízel vrchní zámecký zahradník Karel Čermák (26. 7. 1815 - 15. 6. 1879) silně zakořeněnou a úrodnou odrůdu, celkem v počtu 19 – Burgundské rané, Chrupka bílá, Portugalské modré aj. Dále nechybí angrešt, rybíz, maliník a jahodník. V katalogu je zastoupen rovněž vlašský ořešák, mišpule, kaštanovník a chřest.

Bližší informace

Opravil Emanuel (1980): Ovocná školka zámeckého z a - hradnictví ve Fulneku a její katalog, Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 26, str. 43-53

Orel Vítězslav, Vávra Miloslav (1981): Kdo vyvolal Mendlův zájem o studium přírodních věd?, Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 27, str. 46-52

O Jaderničce moravské

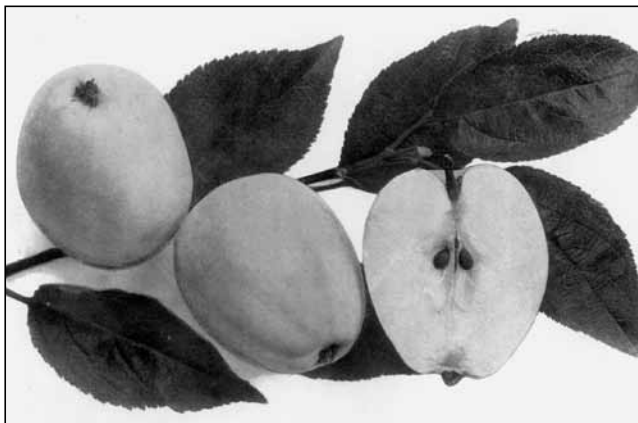
Asi nejnámější krajevodou odrůdou jabloní je Jadernička moravská. Přibližme si ji proto trochu více příspěvkem Václava Tetery a Františka Suchého.

Václav Tetera: Jabloně na Valašsku, Vysoká škola polnohospodářská v Nitře, 1996 (vybraná část textu)

Dnes oficiální název odrůdy Jadernička moravská poprvé v pomologii použil František Suchý v knize Moravské ovoce, Brno, 1907.

Druhým nejpoužívanějším názvem je Jadernička valašská. Jako oficiální název pro tento kultivar – Jadernička používá Z. Dadák (Naše ovoce, Milotice nad Bečvou, 1940). Další synonyma jsou Chocholky, Limónky z Vizovic, na Opavsku Jaderničky jemné, Fajné kuželky či Fajné špiceple. Na výstavu do Valašského Meziříčí v roce 1900 byla zaslány vzorky „jaderniček“ z Rožnova pod Radhoštěm s pojmenováním Jadernice kyselá, Jadernice sladká, ze Stříteže Jadernice bílé, Bílé jadernice a Jadernice tvrdé kyselá. Ze Zubří Jadernice červená a Jadernice železná. Z dalších obcí Jádernice žlutá, Jádernice červená, Jádernice kulatá, Jádernice podlouhlé bílé a Jádernice načervenalé.

Nověji zaznamenal Tetera i další synonyma: Vinné

z Bylnice, Citronky, Valašský vinár a Vinárek ze Šumice, Ovčí hubička z Vizovic, Sláďe ze Skalice u Frýdku-Místku, Valinka zimní, Měkýška a Rajske zimní z Vidče, Plucnárek z Jevišovic.

Většina pomologické literatury uvádí, že odrůda je původem z Valašska. Od Augustýna Luxe jsou zaznamenány dvě pověsti. První praví, že se odrůda dostala do kraje z Normandie. Rozsáhlá říše Karla Velikého (8. a 9. stol.) sahala až k Šumavě. Přes německá území a klášterní zahrady se jadernička dostala na východní Moravu. Rozšiřování jaderniček respondent spojoval s hospodářskou činností biskupa Bruna ze Schauenburka ve 13. století.

Druhá pověst praví, že se odrůda rozšířila do okolí z bývalého kláštera na Skalíkově louce (není však známo, že by tam kdy jaký stával).

Názory, že odrůda Jadernička moravská pochází z Tyrol, jak uvádí Suchý, 1907 pravděpodobně vychází z obchodních zpráv. V některých číslech Moravského hospodáře z roku 1904 jsou zmínky o tom, že se jaderničky z Valašska na trzích prodávají za dražší odrůdu Tyrolské rozmarýnové.

Pro zajímavost ještě některá cizojazyčná pojmenování: Märischer Gulderling, Gulderling de Moravia, Kuhlender Gulderling, Märisch-Wallachischer Gulderling, Kuhländer Gulderling, Pépin de Moravie, Rosmarinapfel a další.

Jadernička moravská

František Suchý (1907): Moravské ovoce, Brno

Původ a rozšíření

Celá řada odrůd ovocných povstala bez umělé pomoci nahodilým pěstováním. Před drahnou dobou, kdy ještě šlechtění ovocných stromů bylo méně známo, pěstováno mnoho stromů planých a mezi nimi se vyskytla často odrůda cenná, která dále semenem rozšiřována byla. Takovým způsobem asi povstala též tato odrůda. „Jadernice“, „jaderničky“ to znamená u našeho obyvatelstva na Valašsku vypěstovatí strom z jádra; výrazu „semenáč“ tam neznají. Jablko toto jest bez odporu původu moravsko-valašského; v těch krajích jest velmi rozšířeno, dává se mu přednost před všemi jablkovými odrůdami, každý tamější obyvatel je zná a obchodníci ovocem je v těch krajích zvlášť vyhledávají. Stromy tam jsou prastaré, při svém vysokém stáří zdravé a úrodné. Mimo Valašsko naše jest také značně rozšířeno v Lašsku a Kravařsku; a také v jiných krajích Moravy se s ním setkáváme. Jmenují je vedle svrchu uvedeného jména také „jablko viné“, „vinary“ a „rozmarýnky“ (na jihu Moravy). Na Kravařsku má název správný „jaderničky“, leč německým tamějším pěstitelům toto původní pojmenování nedostačilo a nazvali je v poslední době „chroupě kravařské“ (Kuhländer Gulderling). Pod tímto názvem se uvádí v seznamech německých majitelů školek ovocných.

Poloha

Strom se daří ve všech krajích Moravy, vsadí-li se do vyhovující půdy, prospívá v krajích vinorodých i hornatých výše položených; v původním kraji Valašsku vysazen jest mnohdy na místě nepříznivým

větrům vystaveném a přec se mu daří dobře; jehotvrdé složení dřeva jest toho příčinou.

Půda

Půdu žádá především dostatečně vlhkou a vazkou; je-li zvláště úrodná, tím ovšem lépe se mu slouží, ale vezme zavděk i půdou méně úrodnou. V písčité, lehké, kypré a suché půdě se mu nedaří.

Vzrůst

Vzrůstu jest prostředního, korunu tvoří vysoce kulovitou, hustou; ve vyšším stáří nabývá koruna tvaru poněkud sploštělého, při tom však větve se přílišně nesklánějí. Kmen, jakož i větve jsou dostatečně silné, hutného složení, vzdorují tuhým zimám a nemocím. Koruna v mládí žádá do 4. – 5. roku každoroční pravidelný ořez a později častějšího prořiznutí, aby přílišně nezhoustla; husté koruny rodí menší ovoce. Letorosty má dlouhé, slabší, rovné, tuhé a tmavohnědé barvy a poněkud ojíňené. Pupeny na letorostech jsou silné, vlnaté a vždy se dobře vyvinují. List jest prostředně velký, dlouhý, úzký, silný a lesklý; na výhonech není hustě nasazený. Ve školce roste přiměřeně, tvoří rovné, dosti silné, zdravé, hutné kmeny, avšak potřebuje střídavý řez.

Stanoviště

Vysazuje se do zahrad domácích, štěpnic a polí; pro svoji přílišně košatou korunu a úhledné, lákavé ovoce se k silnicím, cestám neb na jiná veřejná místa nesází.

Tvar stromu

Pěstuje se jako vysokokmen a polokmen, do menších zahrad, kde by tyto dva tvary zaujaly mnoho místa, dobře se hodí též jehlanec neb zákrsek keřovitý. Pro jiné tvary, poněvadž rodí ovoce jen prostřední velikosti, se nedoporučuje.

Květ

Po vysazením při svém dosti dobrém vzrůstu nasažuje málo plodonosných pupenů; teprve asi v 12. roce začne kvést a rodit a pak rodí často, ale ne mnoho, což jest ve prospěch vývinu ovoce, které bývá stejnoměrně vyvinuto. V době květenství není choulostivý, květy i za méně příznivého počasí se dobře oplodňují.

Ovoce

Ovoce rodí prostřední velikosti, tvaru pravidelného, vejčitého neb i méně pravidelného, k jedné straně více sraženého; tvar tento povstává ze silnějšího vývinu jedné polovice plodu. Od obkaliště až k důlku stopečnému se táhnou tři neb i více dobře znatelných hrubých hran, které zakončují až v důlku stopečném. Tyto hrany přispívají velice k úhlednosti plodu a vyvracejí domněnku, že tato odrůda jest totožnou s jablkem rozmarýnovým tyrolským. U mnoha plodů táhne se také od kalíšku až k důlku stopečnému nápadný ostrý šev; také tuto vlastnost nemá žádná odrůda tomuto jablku podobná. Celkem jest jablko tvaru velmi krásného.

Kalich

Kalich uzavřený, hrubolístý a zelený jest v mělké, úzké, jemně neb hruběji hranaté a žebírkované prohlubince; obkaliště jest nerovné pro hrany se po plodu táhnoucí. Prohlubinkou kalichovou a obkalištěm upomíná na jablka ovčí hubičky, a někteří obchodníci, zejména cizozemští, je tak nazývají.

Stopka

Stopku má krátkou, silnou, dřevnatou, hnědou; na stromě drží dobře a jest někdy ve velmi úzkém, jindy zas o něco širším hlubokém důlku stopečném.

Barva

Barva plodu jest bíle žlutá a jen u plodů plnému slunci vystavených vyskytuje se slabý rumělkový nádech, rozprostírající se více na spodní části k důlku

Kvetoucí jabloně v sadu ve Stanici pro záchranu volně žijících živočichů v Bartošovicích

stopečnému. Ostatní plody zůstanou úplně čisté, světlé barvy. Tečky, rezivost, bradavice a pod. se nikdy neobjevují. Slupku má velmi jemnou, lesklou, hebkou, zdánlivě mastnou a přec dosti pevnou, že lehce poškozování nepodléhá. Přibližně jako tvar tak i barva a jemnost slupky dodává plodu velmi příjemného vzhledu. Vedle všech těchto dobrých vlastností slupky má jednu vlastnost špatnou a to, že podléhá lehce černé skvrnitosti. Pilný pěstitel však může tuto zameziti pilným postřikováním stromu směsí roztoku skalice modré a vápna.

Dužnina

Dužnina jest tuhá, velmi jemnozrná, šťavnatá, barvy čistě bílé a chuti sladkonavinulé, příjemně okořenělé; při své jemnosti netrpí tlakem, lehce nehnědne ani nehnije.

Dozrání a česání

Uzrává v říjnu a udrží se do května. Čese se koncem září, opatrně, jednotlivě a ukládá do sklepů ve dvou, nejvýše třech vrstvách na lísky. Tříditi se dá lehce, jelikož různost velikosti plodu není velká; dostačí, když jest na tři neb čtyři velikosti roztríděno. Tříditi se má vždy, poněvadž za plody I. a II. jakosti možno utržiti slušné obnosy. V přibližně vlhkém sklepe přes zimu uložené nevadne a nemoučnatí, zůstává svěží a šťavnatá až do května.

Jest to vývozní jablko první třídy; každou sebe delší dopravu dobře snáší.

Zužitkování

Plody I. a II. jakosti balí se jednotlivě do papíru hedvábného, prokládají barevnými odstřížky jemného papíru a zasílají se v bedničkách neb úhledných košících. III. neb IV. jakost se může zasílati v sudech a koších. Na trhu jest velmi hledáno, ačkoliv jest zřídka zastoupeno, poněvadž obyčejně obchodníci je skupují v zahradách a vyvezou. Plody na naší reprodukci jsou vyžádány od jednoho obchodníka, který dovolil je vzíti z hromady z rozsáhlé zahrady. Též pěstitelé ponechávají si pro vlastní potřebu větší část této odrůdy v domácnostech.

Zužitkovati se dá všestranně; jako ovoce tabulové jest neocenitelné, neboť při své nezměněné znameni-

té jakosti se může používat od podzimku až do května; poněvadž jest velmi šťavnaté, cukernaté a navinulé, dá mnoho výborného vína; sušiti se může a povídla se z něho upravují.

Jadernička moravská, jako náš originál, má pro nás dalekosáhlý význam a jest jen litovati, že již dříve nebyly šířeji seznány znamenité vlastnosti jablka tohoto a neroz množovalo a nepěstovalo se v takovém množství, jak toho zasluhuje. Nejenom v původním jejím kraji, nýbrž po celé Moravě, kde tomu půda dovoluje, by se mělo pěstovati ne ve statisících, nýbrž v milionech, jako hlavní odrůda zemská.

Seznam známých odrůd jaderovin ve vybraných obcích

Součástí přehledu nejsou nové odrůdy zaváděné v posledních letech.

Bartošovice – obec

Jabloně

Baumannova reneta, Citrónové zimní, Coxova reneta, Croncelské, Grávštýnské, Hedvábné bílé pozdněkvěté, Idaret, Kalvil bílý zimní, Kožená reneta podzimní, Kožušky, Major, Mišenské, Ontario, Sudetská reneta, Švýcarské oranžové

Hrušně

Boscova lahvice, Grosdemange, Hruška šedá letní, Williamsova

Bartošovice – sad

Blenheimská reneta, Boskoopské červené, Croncelské, Červené hornokrajské, Červené tvrdé,

Sad v Bartošovicích

Hawthordenské, Hedvábné bílé pozdněkvěté, Jadernička moravská, Jonathan, Kalvil bílý zimní, Knížecí zelené, Kožená reneta zimní, Landsberská reneta, Ontario, Parmena zlatá zimní, Rederova reneta, Reneta Pomphelia, Strýmka, Sudetská reneta, Ušlechtilé žluté, Vilémovo

Bartošovice, Hájkova reneta

Bartošovice – sad ve Stanici pro záchranu volně žijících živočichů

Baumannova reneta, Bismarkovo, Bláhovo libovické, Croncelské, Gascoigneho šarlatové, Jadernička moravská, Jadrnáč ribstonský, James Grieve, Kalvil bílý zimní, Kanadská reneta (kmínová), Kožená reneta

podzimní, Lansberská reneta, Panenské české, Strýmka, Šampaňská reneta, Vejlímek, Watervlietské, Zuccalmaglioova reneta

Pozn.: další odrůdy nebyly v r. 2004 z různých důvodů určeny

Jadernička moravská ve farské zahradě v Jeseníku nad Odrou

Blahutovice

Jabloně

Boikovo, Jadernička moravská, Krasokvět žlutý, Panenské české, Průsvitné letní

Hrušně

Grosdemange, Kozačka stuttgartská, Magdalenka, Muškatelka letní, Muškatelka turecká, Pastornice, Sixova

Sad v Bartošovicích

Z moštování v Jeseníku nad Odrou

Hrabětice

Jabloně

Croncelské, Harbertova reneta, Panenské české

Hrušně

Madame Verté

Hůrka

Jabloně

Ananasová reneta, Car Alexander, Jadernička moravská, Jonathan, Kralické, Lunovské jablko, Malinové hornokrajské, Malinové sloupenské, Parkerovo, Průsvitné letní (lid. žňuvka), Punčové, Ribstonské, Smiřické vzácné, Wagenerovo, Zelenče rhodoislandské, Zelené knížecí

Hrušně

Bergamotka anglická, Děkanka Robertova, Hardyho máslovka, Muškatelka letní, Muškatelka turecká, Špinka (lid. škaredka)

Jeseník nad Odrou

Jabloně

Baumannova reneta, Bernské růžové, Červený hranáč, Jadernička Moravská, Kalvil bílý zimní, Libínské, Malinové holovouské, Nathusiovo holubí, Řehtáč soudkovitý, Ušlechtilé žluté

Hrušně

Clappova máslovka, Kongresovka, Lebrunova, Magdalenka, Olivier de Serres, Pařížanka, Špinka

Studénka

Jabloně

Banáňové zimní, Bancroft, Bernské růžové, Bismarck, Car Alexander, Čístecké lahůdkové, Kidds Orange, Konference, Krasokvět žlutý, Lobo, Londýnské, Major, Malinové holovouské, Malinové Hornokrajské, Minist Hamerstein, Ontario, Red Coks, Red Wealthy, Smiřické vzácné, Vilémovo, Wealthy, Zvonkové zimní

Hrušně

Clappova, Červencová, Děkanka Robertova, Dula (Medůvka), Grosdemange, Madame Verté, Muškatelka, Olivier de Serres, Pastornice, Pařížanka, Škaredka (Špinka)

V Butovicích jsou to např. Dvorská a Eliška.

Strom roku 2004

Před časem jsme vás informovali o anketě Strom roku, kterou organizuje Nadace Partnerství. Anketou chce nadace upozornit na význam stromů pro životní prostředí a prostřednictvím stromů přivést lidi k zájmu o prostředí, ve kterém žijí a rovněž podpořit sázení stromů a péči o ně.

Nyní přinášíme výsledky pro rok 2004 a je škoda, že mezi prvními dvanácti není žádný strom z Poodří, dokonce ani z Moravskoslezského kraje.

Šestikmenná lípa srdčitá rostoucí u Základní školy v Zámrsku (viz foto) se stala vítězem celostátní ankety Strom roku 2004 pořádané Nadací Partnerství. Celkem 4 817 hlasů pro tento strom rozhodlo, že neobvyklá lípa se stane na následujících dvanáct měsíců Stromem roku České republiky. Celkem přišlo do ankety 16 498 hlasů od všech milovníků stromů. Výška lípy je 32,9 m a obvody jednotlivých kmenů 57 – 77 cm.

Děti a učitelé ze ZŠ Zámorsk mají k lípě vřelý vztah. Každý den kolem ní procházejí do školní jídelny, pozorují, jak se mění podle ročních období. Děti ze školní družiny a z mateřské školy si do lípy chodí hrát, říkají „jdeme si hrát do rakety“. Prolézají jejím kmenem a sní o tom, že jsou v raketě, která je odnese na Měsíc. Rozvíjejí svou fantazii a získávají hezký vztah k přírodě.

Na druhém místě se umístil **Jilm** – Strom splněných přání rostoucí mezi obcemi Véska a Pohořany u Olomouce se ziskem 2 793 hlasů.

Třetí skončily **Jírovce** rostoucí v Dolních Kněžekladech u Týna nad Vltavou, které podpořilo 2 693 hlasujících.

Další pořadí:

4. Těšanská lípa – Zlínský kraj – počet hlasů 1 644
5. Skalický dub u Smiřic – Královehradecký kraj – 1 109
6. Kaštanovník z Doupovských hor – Karlovarský kraj – 935
7. Buk lesní v Budlíně – Ústecký kraj – 771
8. Břek v Tvarožné – Jihomoravský kraj – 750
9. Rohanův buk – Liberecký kraj – 571
10. Mníšecká alej – Středočeský kraj – 236
11. Dub u dvora Skalkov – Středočeský kraj – 128
12. Pavlovický buk – Kraj Vysočina – 51

Blíže informace

Nadace Partnerství, program Strom života, Panská 7, Brno
tel. 542 422 761, strom.zivota@ecn.cz

Valašská ovce v Poodří a ve Witzenhausen-Ellingerode

Stádečko Valašek autora

O výskytu Valašské ovce v Poodří již bylo něco napsáno v minulých vydáních časopisu. Zájem veřejnosti o toto plemeno stále roste, a tak přibývá i chovatelů. Aby se zájmy chovu Valašské ovce lépe koordinovaly a její specifika lépe prosazovala v odborných kruzích, založili chovatelé „Klub chovatelů ovcí plemene Valašské ovce“. Stalo se tak 10. září

2004 a sídlo klubu je Nový Jičín-Bludovice 6, 741 01 Nový Jičín. Zároveň se klub zabýval možnostmi rozšíření genetického potenciálu chovu. Historickým exkurzem byla dohledána oblast chovu Valašských ovcí ve Witzenhausen-Ellingerode/Hessen, kde 2. a 3. října 2004 pořádali tzv. „Den Valašek“. Této akce se zúčastnili také naši chovatelé, a tak mohlo dojít k posouzení vedoucími českého a německého chovu. Výsledkem spolupráce obou stran, po překonání veterinárních nástrah, došlo k výměně pěti plemenných beránků mezi Českou republikou a Německem. V obou populacích bude výměnou ovcí značně přispěno k rozšíření jejich chovu a genetického potenciálu.

Pro úplnost dodávám, že se jedná o nenáročné plemeno vhodné k údržbě vysokokmenného sadu a pastvin. Přiložené fotografie prokazují krásu a ušlechtilost ovcí a zřejmě i vzbuzují fantazii, neboť jeden hošík je při prohlídce stáda nazval „ovce s řídkými“!?

Jiří Schindler, Odry (text a foto)

ARCHEOLOGIE NA DÁLNICI D 47

Projekt záchranu kulturního dědictví

Výstavba dálnice D 47 Lipník nad Bečvou – Věřňovice představuje mimořádně velký zásah do stávající krajiny. Jedná se o stavbu procházející od jihozápadu na severovýchod koridorem Moravské brány a Ostravské pánve až na státní hranici s Polskou republikou v délce 80,2 km. Stavba je členěna na osm nestejně dlouhých stavebních úseků (4704 – 47092), na nichž má být vybudováno celkem 145 mostů, mimoúrovňových křižovatek a 1080 m dlouhý tunel u Klimkovic. Podle nařízení vlády má být dálnice uvedena do provozu v listopadu 2008, její finanční náklady přesáhnou částku 50 mld Kč.

Tímto investičním záměrem byl před archeology postaven velmi nelehký úkol zajistit záchranu archeologických památek na celé této dlouhé trase. Takový úkol dosud nemá v historii české archeologie obdoby.

Bylo rozhodnuto, že problematika archeologie na dálnici D 47 bude řešena prostřednictvím rozsáhlého projektu „Archeologie na dálnici D 47. Projekt záchranu kulturního dědictví“. Garancí přípravy, organizačním a technickým zabezpečením, odborným vedením a koordinací veškerých archeologických činností v rámci stavby bylo pověřeno Archeologické centrum Olomouc, příspěvková organizace. Hlavním partnerem při realizaci záchranných výzkumů je Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště Ostrava, Útvar archeologie Opava. Do výzkumů

budou postupně zapojovány i další instituce, včetně domácích ústavů Akademie věd, muzeí a českých i zahraničních univerzit. Smyslem projektu je především zmírnit negativní dopady stavby na archeologické lokality jejich včasnou a odbornou záchranou.

Území, kterým stavba D 47 prochází, patří k pradávným sídelním oblastem člověka s kontinuitou osídlení od starší doby kamenné – paleolitu až po vrcholný středověk či novověk. Za všechny archeologické nálezy jmenujme originální petřkovickou Venuši, starou asi 23 000 let, objevenou na vrchu Landek spolu s dalším výrazným osídlením z mladého paleolitu, neolitu, významným slovanským hradištěm a středověkým hradem nedaleko soutoku Odry s Ostravicí, kde byl z řeky vybagrován meč z mladší doby bronzové a kde je oprávněný předpoklad dřívějšího brodu.

Další výraznou koncentraci archeologických nalezišť lze očekávat na Přerovsku a zvláště v okolí Lipníka nad Bečvou (dřívější výzkumy na stavbě rychlostní komunikace R 55 na katastrech obcí Dolní Újezd, Bohuslávky a Loučka) a Běloutína, kde máme doklady několika záhadných opevněných útvarů v těsné blízkosti plánované stavby. Oblast Moravské brány s jejím plynulým přechodem v Ostravskou pánev, tato tradiční spojnice evropského jihu a severu, náleží k archeologicky exponovaným územím horního Poodří a byla využívána mnoha pravěkými

Hlavní těleso dálnice (Stavba 4707) se zkoumanou lokalitou u Klimkovic 1

*Klimkovice 1 sídlištní objekt z doby halštatské
(7. – 6. stol. př. n. l.)*

populacemi, obchodními karavanami, ale i vojenskými výpravami. Nelze totiž zapomenout, že šlo o výrazný úsek tzv. Jantarové stezky spojující kdysi Jadran s Baltickým mořem.

Velmi náročná přípravná fáze projektu v sobě zahrnovala nedestruktivní průzkum trasy budoucí dálnice v podobě leteckého snímkování, archeogeofyzikální prospekce, terénních povrchových sběrů, stejně jako studium pramenů, literatury a mapových podkladů zpracovaných formou dílčích Územních archeologických studií. Dosažené výsledky, shrnuté do závěrečné Monitorovací studie, hovoří o zhruba 40 očekávaných nalezištích, s nimiž by stavba měla přijít do kontaktu. Přes tato opatření je zřejmé, že střetu s dosud neobjevenými nalezišti nelze zcela zabránit. Pro každé zjištěné území s archeologickými nálezy je vypracován tzv. Záborový elaborát pro realizaci předstihových záchranných výzkumů a absolvováno celé složité „kolečko“ různých povolení, včetně vstupů na pozemky apod. Smyslem předstihových záchranných výzkumů je prozkoumání podstatné části známých archeologických lokalit v době před vlastním zahájením stavby, což bude mít velmi pozitivní vliv na kvalitu archeologického výzkumu a v neposlední řadě hlavně na průběh samotné stavby dálnice. V současné době je přípravná fáze na většině staveb (výjimkou je stavba 4705, 4706 a částečně 47092) ukončena.

Realizační fáze projektu spočívá především v provádění vlastních záchranných archeologických výzkumů (ZAV) na základě dohody s investorem stavby ve smyslu Zákona o státní památkové péči č. 20/87 Sb. v platném znění.

V rámci výzkumů se počítá s možnostmi zapojení dalších archeologů i studentů archeologie na práci přímo v terénu spolu s podílem na vyhodnocování výsledků již v průběhu studia formou zadávání seminárních, bakalářských či diplomových prací, ale také v podobě publikací odborných článků a statí.

Na to pak může navázat pokračující odborný růst na úrovni mezinárodní výměny zkušeností, účasti na mezinárodních konferencích, sympoziích, dalšího vědeckého zpracování na základě grantů, společných mezinárodních projektů apod.

Souběžně probíhají práce na formování výzkumných týmů a expedic složených z odborníků z několika institucí, včetně jejich materiálního a technického vybavení. Na celém projektu se budou podílet desítky archeologů i odborníků z jiných příbuzných vědních oborů. Předpokladem je široká vědecká kooperace s předními našimi i zahraničními odbornými organizacemi a univerzitami např. v Polsku, Rakousku, Německu, Velké Británii atd. Konkrétní podoby již nabývá spolupráce s Univerzitou Palackého v Olomouci, Masarykovou univerzitou v Brně, Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích nebo Univerzitou v Rzeszowě, Erlangen, Sheffieldu apod. Kooperace bude probíhat na bázi spolupůsobení více institucí, jimž mohou být svěřována jednotlivá naleziště nebo úseky zájmového území se zřetelem na potřeby a harmonogram výstavby. Dohodnuta je společná metodika vedení výzkumů, včetně pořizování dokumentace a přijata jednotná forma a úprava výstupů, zejména náleзовých zpráv. Centrálně budou zadávány rovněž všechny požadované expertízy. Bohatě bude uplatněna interdisciplinární spolupráce, umožňující co možná nejvšestrannější zhodnocení získaných poznatků. Nermalou roli zde sehraje environmentální archeologie, umožňující nový pohled za hranice materiální kultury, a to do životního prostředí pravěkého člověka, včetně absolutního datování získaných náleзовých kontextů a situací.

Odbornou úroveň provádění ZAV sleduje Stálá odborná archeologická komise (SOAK) pro stavbu D 47, nově vytvořená z našich a slovenských renomovaných archeologů z Akademie věd, univerzit, muzeí i památkové péče. Na stavbě budou probíhat pravidelné kontrolní, ale také konzultační dny v případě potřeby také za účasti předních tuzemských i zahraničních specialistů.

Součástí projektu jsou také doprovodné archeologické aktivity, včetně průběžně aktualizovaného monitoringu postupu výzkumů. Dílčí výsledky archeologického bádání jsou zveřejňovány na stránkách internetu (www.archeologieD47.cz), zájemci o nich budou informováni na tiskových konferencích, předpokládá se široká prezentace a zájem médií. K dané tematice budou pořádány pravidelné konference stylu workshopů, hodnotící v tomto duchu uplynulé období s patřičnou publicitou. Součástí zamýšleného díla je pořádání odborných seminářů, tematických konferencí např. k problematice Jantarové stezky, Horního Poodří v pravěku a době dějinné atd. Projekt by měl mimo jiné iniciovat vznik mezinárodní pracovní skupiny - společnosti pro výzkum dálnic a dalších liniových staveb (společná setkání s jinými výzkumnými týmy ZAV od nás i ze zahraničí, spo-

lečná jednání, výměna zkušeností, pracovníků, konference a semináře, výstupy ve formě nejruznějších publikací apod.).

Završení celého záměru by se měla stát závěrečná publikace v podobě speciální monografie jako syntézy všech dosažených výsledků výzkumů pravěkého a středověkého vývoje na pozadí širšího zázemí stavby. Na závěr projektu bude zorganizováno mezinárodní sympozium hodnotící všechny dosažené výsledky. Zamýšlená speciální putovní archeologická výstava má seznámit odbornou i laickou veřejnost s konkrétními archeologickými nálezy učiněnými na dálnici D 47.

Finanční podporu výše jmenovaných doprovodných aktivit chceme hledat mimo jiné prostřednictvím paralelně se rodícího projektu „Porta Moravica“, jehož cílem bude postupně skádat obraz nejstaršího dějinného vývoje celého regionu. Prvním krokem bude nově archeologicky zmapovat širší okolí dálnice D 47.

Jelikož je celá stavba situována do prastaré sídelní a komunikační oblasti, je jasné, že se výstavba dálnice D 47 dostane do kontaktu s celou řadou archeologických nalezišť a situací. Podle současných vědomostí musíme počítat přinejmenším s desítkami

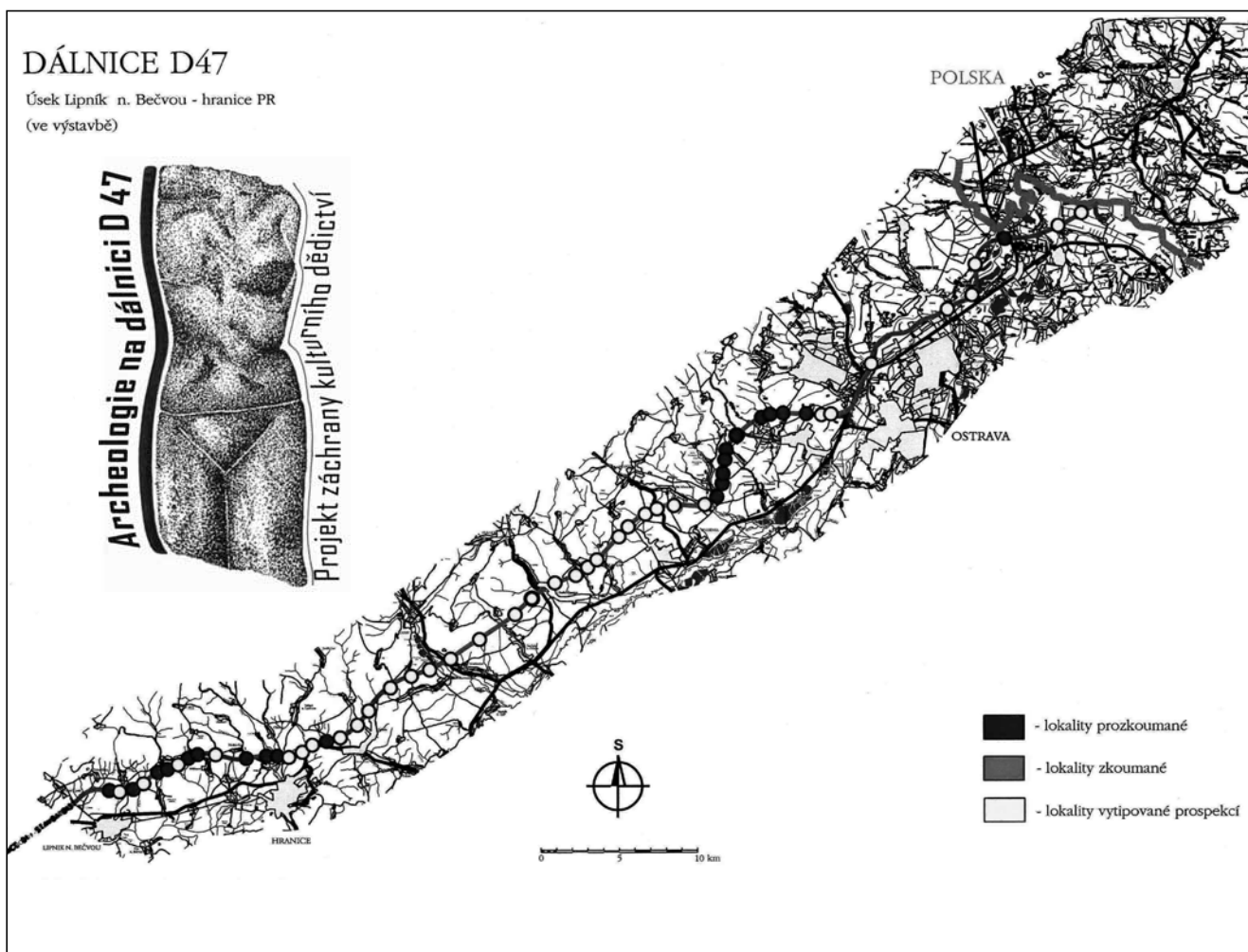
nestejně velkých archeologických lokalit. Výzkum v terénu je proto plánován alespoň po dobu 5 let, spolu se zpracováním výsledků je délka projektu odhadována na 8 let.

Do dnešních dnů proběhl v předstihu záchranný archeologický výzkum již na území 5 staveb a prověřil celkem na 20 předem vytipovaných lokalit. Za všechny jmenujme alespoň výzkum sídliště ze starší doby železné (halštatské) u obce Podhoří, velkoplošný výzkum sídliště ze stejného období v Klimkovicích ze 7. – 6. století před naším letopočtem, poměrně „chudého“ osídlení z doby popelnicových polí (mladší – pozdní doba bronzová) nedaleko Velké u Hranic či průzkum rozsáhlého neolitického areálu lidu kultury s lineární keramikou na katastru obce Loučka v blízkosti Lipníka nad Bečvou, který můžeme datovat do 6. nebo 5. tisíciletí př.n.l. O konkrétních nalezištích budou čtenáři informováni příště.

Hlavním cílem a smyslem předloženého projektu je učinit maximum pro záchranu výstavbou ohrožených archeologických památek a nepřipustit nekontrolované ničení této součásti národního kulturního dědictví.

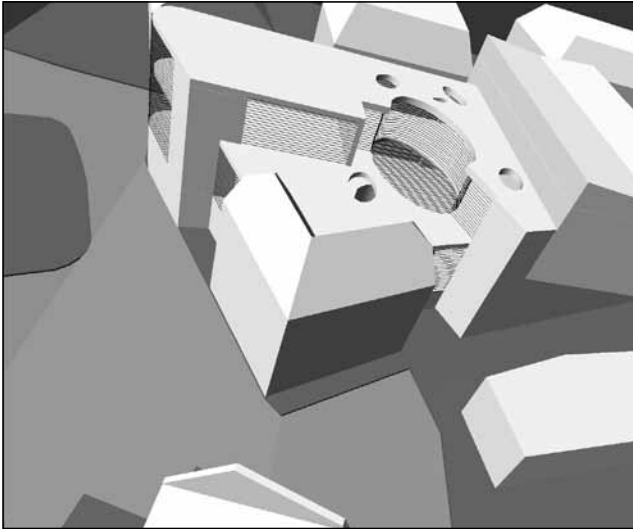
Jaroslav Peška

Mapa se zákřesem lokalit

Projekt Centrum Sigmunda Freuda – stimul rozvoje regionu

*Návaznost rodného domu Sigmunda Freuda
a budoucího objektu*

Město Příboř disponuje jednou světovou prioritou – je rodištěm **Sigmunda Freuda**, prvního člověka, který se systematicky věnoval výzkumu lidské duše. Ovlivnil myšlení v euro-americké kulturní zóně do té míry, že v žebříčcích uvádějících nejvýznamnější myslitele dvacátého století, případně nejvýznamnější střeoevropské rodáky, se vždy umísťuje na čelných pozicích.

Město si je vědomo významu skutečnosti, že se zde S. Freud narodil i jeho konstatování, že přes krátkost doby prožité v Příboře se cítil tímto obdobím velmi ovlivněn. Proto vzniká v Příboře projekt, který by rozvíjením odkazu S. Freuda tuto okolnost připomínal naší i světové veřejnosti mnohem důrazněji.

Pro tuto činnost je pochopitelně zapotřebí vytvořit materiální zázemí. Zastupitelstvo města se rozhodlo koupit rodný dům S. Freuda od soukromých vlastníků. Zároveň je připravován projekt na jeho rekonstrukci a dobudování zázemí v podobě moderního centra, které by propojilo historickou expozici rodného domu s objekty zprostředkovávající multimediálními prostředky Freudovy myšlenky, nabízející možnost pořádání kongresů a dalších vzdělávacích a kulturních aktivit.

Rozvojový záměr města Příboře, který je prezentován pod pojmem **Centrum Sigmunda Freuda – stimul rozvoje regionu**, zapracoval dílčí úkoly, které jsou obsahem Programu rozvoje města do roku 2006, doplnil je o další a vznikl ucelený projekt, který zahrnuje koupi, rekonstrukci, vybavení rodného domu Sigmunda Freuda a stavbu multifunkčního objektu pro vznik specifického muzea S. Freuda. Následuje úprava prostranství mezi rodným domem S. Freuda a piaristickým gymnáziem, úpravy chodníků a veřejných ploch, propojení a úprava zahrady piaristického gymnázia. Zároveň pokračuje rekonstrukce prostor piari-

stického gymnázia. Realizace projektu řeší rovněž provozování městského kina, organizačního propojení kulturních zařízení a organizací a zařízení cestovního ruchu ve městě.

Provázání těchto úkolů do jednoho souboru, jejich cílená zaměřenost, povyšuje jednotlivosti ve skutečný rozvojový záměr, který bude mít dopad v těchto oblastech:

- ekonomický rozvoj města zvýšením turistického ruchu /návštěvníci centra SF, kongresová turistika/ generuje přímé příjmy (vstupné, prodeje propagačních předmětů, služeb), nepřímé (daňové výnosy)
 - rozvoj podnikání /obchodní aktivity, služby/
 - zvýšení zaměstnanosti /zaměstnanci „centra“, druhotná zaměstnanost ve službách města i podnikatelů/
 - zvýšení atraktivnosti služeb pro obyvatele /kino, galerie, kongresové prostory/
 - zvýšení estetické hodnoty centra města
 - příliv mladých návštěvníků /studentů/
 - zvýšení atraktivity města pro přestěhovávané
- Doprovodnými projekty, financovanými ze soukromých zdrojů, jsou připravované projekty navyšující ubytovací kapacitu ve městě.

V roce 2004 byla realizována úprava ulice Jičínské a pokračovala rekonstrukce piaristického gymnázia. Stěžejní část projektu, zahrnující rodný dům S. Freuda a navazující objekt, kam je plánováno umístění multifunkčního sálu, postoupila od zpracování urbanistické studie, která řešila obnovu bývalé ulice Zámečnické, k vydání stavebního povolení na rekonstrukci rodného domu S. Freuda a část novostavby multifunkčního objektu. Architektonické řešení jde cestou prolnutí historické části města s moderním pojetím, které respektuje atmosféru památkové rezervace. Rodný dům S. Freuda je zakomponován do komplexu a je na něj kladen důraz jako na „hlavní exponát“ budoucího Freudova památníku

Cílem novostavby je vybudování malého kongresového centra, poskytujícím návštěvníkům kvalitní služby /centrální informační pracoviště, jednací a kulturní prostory, odborná a studijní pracoviště, restaurační služby, prodej literatury, upomínkových předmětů/ v jednom místě. Takto pojaté centrum je schopné úspěšně konkurovat v oblasti nabídky tohoto typu služeb a rozšiřuje zdroje pro získávání příjmů v oblasti kongresové turistiky.

Předpokládané činnosti kongresového centra

Produkty pro turistický ruch

- stálý návštěvnícky provoz – prohlídková, informační nabídka
- specializované akce přivádějící návštěvníky

Rozvíjení odkazu Sigmunda Freuda

- realizováno v rodném domě (uvedeném do stavu z roku 1856)
- v galerijních a kuloárových prostorech v novostavbě, v odborné knihovně a studovně
- v multifunkčním sále (projekce pro návštěvníky muzea, kongresy, semináře)

Kongresová činnost

- odborné akce ve vztahu k SF
- komerční pronájmy firmám pro firemní prezentace, školení
- videokonference

Služby obyvatelům města

- večerní programy: kino, komorní hudební a divadelní představení
- informační služby
- zasedání a semináře
- komerční pronájmy jednacích místností

Využití objektu školskými institucemi

- centrum výuky společenských věd, prostor pro realizaci distančních forem studia (ve spolupráci s vysokými školami)
- videokonference

Služby městu

- turistické informační centrum

- agenturní činnost v oblasti kultury
- rozvoj cestovního ruchu
- další aktivity, které dnes vyvíjí městský úřad

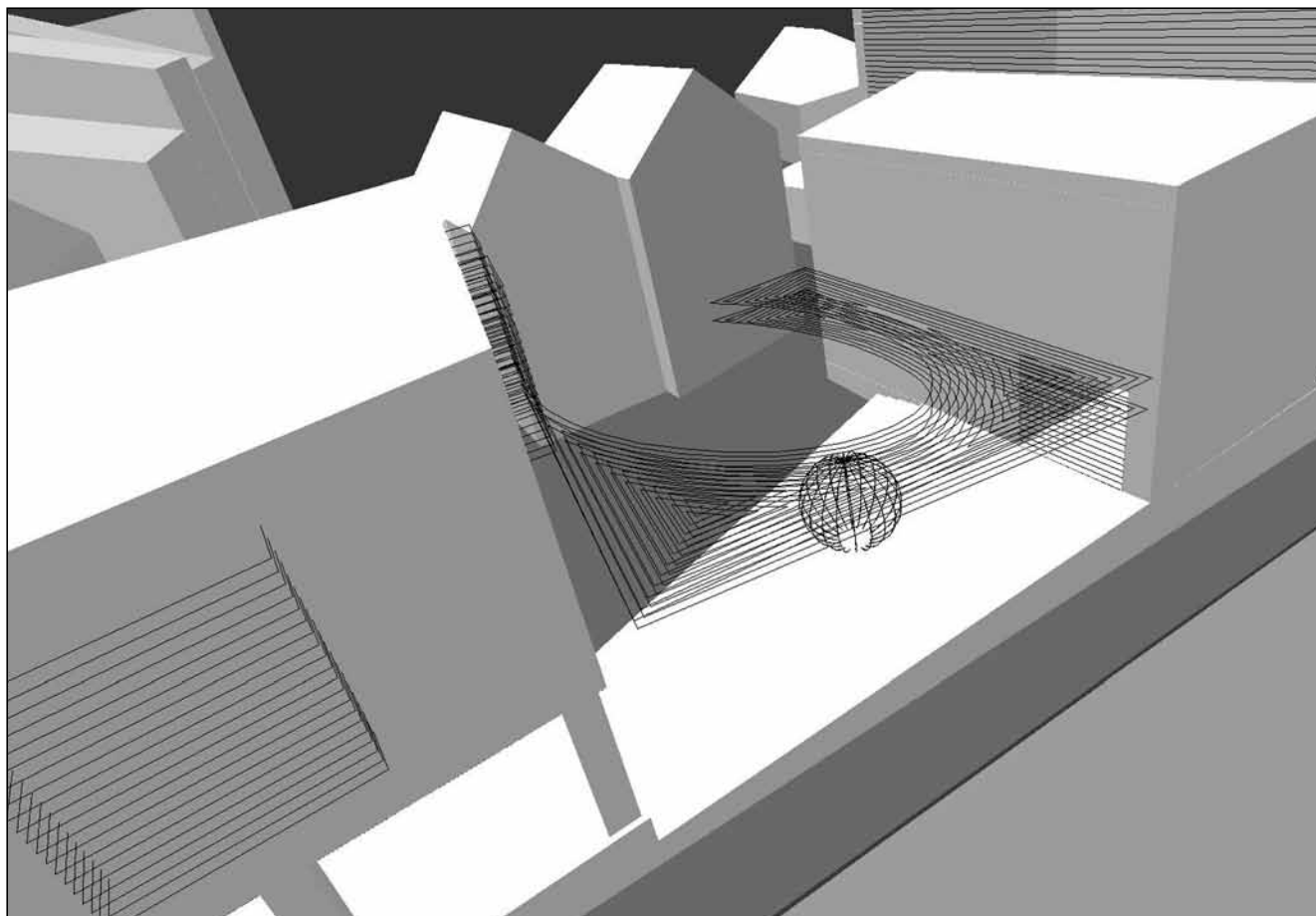
Komerční služby občanům i návštěvníkům

- restaurační služby
- prodeje (propagační a upomínkové předměty, umělecké předměty, vše tématicky navazující na činnost „centra“).

Veřejnost v Příboře je průběžně seznamována jak s urbanistickou studií obnovy bývalé ulice Zámečnické, tak s konkrétní podobou nového objektu, jak jej řeší dokumentace ke stavebnímu řízení.

Rekonstrukce rodného domu S. Freuda a stavba nového objektu je finančně mimořádně náročný projekt. Zdroje na jeho uskutečnění se město pokouší získat formou dotace ze strukturálních fondů Evropské unie. Byla zpracována žádost, ale v prvním kole se Centrum SF mezi vybrané projekty nedostalo. Samozřejmě to neznamená ústup ze stanoveného cíle, pouze hledání nových možností, jak zajistit peníze pro realizaci tohoto projektu. Změny ovšem doznává termín dokončení multifunkčního objektu, kdy bude nutno slevit z ambiciózního cíle – dokončit alespoň část tohoto objektu v roce 2006, roce 150 výročí narození S. Freuda.

PhDr. Milada Podolská, vedoucí odboru IKCR

Malé náměstí otvírá pohled na dnešní zajímavé domy

Čím Poodří vstupuje do světových dějin Příspěvek k dějinám Moravských bratří (VI.část)

Portrét Kristiana Davida

Kristian David – tesař ze Ženkavy (1692-1751)

Duchovní prostředí na Kravařsku bylo silně formováno českou reformací, Jednotou bratrskou,

Komenským, v Suchdole pak po zániku Jednoty, jeho posluchačem Martinem Schneiderem a jeho dalšími věrnými pokračovateli. To vše připravovalo půdu pro muže, který z vykřesané jiskry zažehnul požár.

Rod Davidů pocházel z Bernartic nad Odrou a patřil do okruhu členů Jednoty bratrské. Dodnes se ví který je Davidů grunt (otec Jan pocházel z č.p. 61, děd a jeho předkové z č.p. 30). Otec se však přizemnil do německé Ženkavy. Kristian David se tam narodil 17. února 1692. Matky zpravidla mají rozhodující vliv na to, jakou řečí se v národnostně smíšené rodině hovoří. Tak tomu bylo i u Davidů. Kristian asi mnoho česky neuměl. Vyrůstal v katolickém prostředí. Přesto katolické přesvědčení, že je třeba Boha si naklonit mravním vypětím a přimlouvou světců, způsobovalo v jeho mysli a duši potíže. Vyučil se tesařskému řemeslu v Holešově u mistra, který byl tajným evangelíkem. Sám se naučil číst a psát, četba a studium Písma mu pak nakonec ukázaly cestu. Patřil mezi lidi hledající to nejryzejší společenství. Chtěl se dokonce stát židem, na svých cestách chtěl také vstoupit k luteránům v Trenčíně, Trnavě, Modré a Lipsku. Stále byl zklamáván bezbožným životem tamních luteránů a proto odchází k vojsku. Po nemalých útrapách a nemocničním léčení ve Vratislavi usadil se ve Zhořelci, kde se také později oženil.

Když přišel v roce 1718 K. David na jedné ze svých moravských cest do Suchdolu, aby se seznámil se zdejšími evangelíky, odešel odtud s nepořízenou, neboť tamní lidé byli k němu nedůvěřiví.

Když se r. 1719 vracel ze své třetí moravské výpravy, vzbudiv v některých posluchačích naději

Handwritten church record in Gothic script, dated 1703. The text is written in a cursive hand and is organized into columns. The first column contains dates, the second contains names, and the third contains other names or locations. The text is written in a cursive hand and is organized into columns. The first column contains dates, the second contains names, and the third contains other names or locations.

Date	Name	Other Name/Location
3. Janua:	Christophel Dicsana	Anna, Pavel Gavrland, Susana Jengelcerka
19. . . .	Andriegkaler Dicsana	Dicsana, Matiegkeryst, Křistýna Brosmanka
9. febru:	Jobisdelex Dicsana	Christophel, Andrieg Bayer a Anna Klaskova,
17. . . .	Jan David Rosyna	Křistýan, Christoph Bayer a Rudýta Brosmanka,
6. Martij	Jan Brosman Rudýta	Juliana, Jan David a Anna Zeplova,
27. iosef dny	Jobis Brosman Katerij	Křistýan, Jan Jenklar a Anna Bajarka,
25. . . .	Christoph Keryst Magdal	Juliana, Matieg Brosman a Anna Bajarka,

Zápis o jeho narození 17. února 1692

na vystěhování, seznámil se ve Zhořelci s hrabětem Mikulášem Ludvíkem Zinzendorffem, který přislíbil, že by se na jeho panství někde našlo kus půdy pro evangelíky z Moravy, kteří tam žijí v neutěšených podmínkách. Na jaře r. 1722 dovedl prvních 11 moravských exulantů přes Zhořelec na panství Velkého Hennersdorfu, kde v lesích na místě zvaném Hutberg společně založili osadu, kterou pojmenovali Herrnhut (pod ochranou Páně) česky Ochránov.

Na jaře roku 1723 přichází David do Suchdolu znovu, tentokrát již s doporučením faráře Steinmetze z Těšína a jeho srozumitelná úderná kázání zde a také v Kuníně vyvolala duchovní probuzení a nevšední zájem o duchovní stav každého z posluchačů. Příchodem Kristiána Davida došlo v Suchdole a následně Kuníně k renesanci vyhasínajícího evangelictví. Zdržel se asi dva týdny, ale společná shromáždění se i po jeho odchodu konávala na několika místech současně a přetrvávala celou zimu 1723/24. Na jaře došlo k prozrazení, které dalo vrchnosti příčinu k ostrému zákroku. Bylo nařízeno vyšetřování, jehož součástí byly rozsáhlé výslechy osob, podezřelých z náchylnosti k evangelické víře. Vyslechnuty byly desítky osob z Kunína a ze Suchdolu. Vyslýchání byli převážně z řad držitelů usedlostí, menším dílem to byli jejich synové, dcery a čeleď.

Místem tvrdých exekucí suchdolských a kunínských protestantů byl kunínský panský dvůr, jenž byl současně také sídlem správy panství. Tam byli vyslýchání zavřeni ve vězení, kde byli přikováni a v některých případech také bití, odtud pak jednotlivě předvoláváni k výslechům.

Snahou inkvizice bylo především zjistit, kdo byl tím potulným kazatelem, jenž v Suchdole a Kuníně kázal a učil na tajných schůzkách, odkud přišel, u koho se ubytoval a pobýval, jak dlouho se zde zdržel, někteří z vyslýchávaných měli také vypovídat o tom, jak vypadal a co měl na sobě. Společně s tím museli obžalovaní vypovídat také o průběhu tajných schůzek v obou vesnicích, o tom, kde se nejčastěji konaly, kdo je nejčastěji organizoval a navštěvoval a to jak při přítomnosti kazatele, tak i po jeho odchodu. Dále měli vypovídat o tom, co kazatel na tajných setkáních kázal. Na nastalou situaci lidé reagovali následnou emigrací do Ochránova, kam z Kravařska odešlo asi 550 obyvatel.

V Herrnhutu docházelo z počátku k častým věro-

Christian David fällt den ersten Baum zum Aufbau von Herrnhut.

(Kristian David poráží první strom v Herrnhutu)

učným neshodám. Někteří z nich, především Suchdolané měli silné povědomí o tom, čím kdysi bývala kázeň v Jednotě bratrské. Když přišli do Herrnhutu, marně ji tam hleděli obnovit. Volání některých Moravanů po kázeňském řádu bylo totožné s Davidovým pojetím křesťanství. Obnovení starobratrského odkazu stalo se jeho programem. Byl to Kristián David, jenž našel ve slezském Hartmansdorfu Komenského latinskou Stručnou historii církve slovanské, vypisující také dějiny Bratří a uvádějící jmenovitě do jejich řádu. S tímto objevem seznámil také Zinzendorfa a naléhal na něj, aby knihu přeložil do němčiny. Zinzendorf řád předělal tak, aby se nepadně shodoval s hraběcími stanovami z 12. května 1727. David byl oklamán. Stanovy, jímž dotud Zinzendorf bránil, objevily se mu náhle ozářeny autoritou samotého Komenského. Dne 13. srpna 1727 zapomněli Herrnhutští slavnostní večeři Páně na došavadní rozbroje. Toto datum je považováno za obnovení Jednoty bratrské.

O Davidovi je možno napsat, že byl zcela zanícen myšlenkou vyrvat a zachránit co nejvíce obětí temnu, jehož hrůzy poznal ve vlastním životě i na neskonalem utrpení krajanů. Kdekoli bylo třeba neohroženého podání pomocné ruky, hlásil se David do služby.

Das Haus „auf der Herrnhut“.

(První dům v Herrnhutu)

Sotva se dozvěděl o pronásledování evangelíků v okolí Salcburku, přispěchal je povzbudit svým slovem (r. 1727). Poté strávil nějaký čas mezi studenty na jenském vysokém učení. Roku 1729 pátrá ve Švýcarsku po Valdenských. V Heerendyku vybudoval r. 1736 odrazovou stanici pro herrnhutské misionáře v zámoří. Na svých zámořských výpravách se vypravil k eskymákům do Grónska, kde v letech 1733-1755 pomáhal vybudovat Nový Herrnhut, v Americe pak poznal bratrskou misií mezi indiány. Na Moravu podniknul asi 10 pěších cest 350km dlouhých a nikdy nebyl chycen. David poznal ve svém životě mnoho bolesti a zklamání, přesto však jeho význam spočívá právě v těchto okamžicích smutku a beznaděje, kdy vyniká jeho neumělé, Bibli živěné vyznavačství. Tehdy se se svou vírou a pokorou obrací k Bohu. Duchovně strádajícím káže o pravém a upřímném pokání, o proměně srdce, o obrácení, sebezapírání a o novém životě ve společenství s Bohem.

Dne 3. února 1751 David v Herrnhutu umírá. Odcházel, jak zaznamenal pamětník, náramně rozradostněn pro to, co směl svými očima ještě spatřit. Několik hodin před jeho skonek došla zpráva, že saská vláda uznala herrnhutskou bratrskou jednotu. Dílo, jemuž David věnoval pestrý život, se dovršilo uzráním.

*Daniel Říčan, Suchdol nad Odrou
(podle diplomové práce Ivo Šušolíka)*

Náhrobní kámen v Herrnhutu (Ochranově)

Co připomínal „Festival Poodří Františka Lýska 2004“?

Úvodem

Ráda jsem vyhověla redakci časopisu *Poodří*, abych po „Festivalu Poodří Františka Lýska 2004“ přislíbila několik článků na pokračování, ve kterých přiblížím čtenářům odkaz díla sbormistra Františka Lýska, rodáka z Proskovic (dnes Ostrava 13).

Jeho celostátní a mezinárodní význam připomněl projekt Ministerstva kultury „Česká hudba 2004-100. výročí narození sbormistra Františka Lýska“. Součástí tohoto projektu kromě Mezinárodního festivalu dětských pěveckých sborů v Brně a ČR ve dnech 15. – 19. 6. 2004 (ve spolupráci s Gymnáziem P. Křížkovského Společnost F. Lýska) byl také Festival „Poodří Františka Lýska“ (obce Proskovice, Jistebník, Stará Ves nad Ondřejnicí: květen – říjen).

Květuše Lepilová - Lýsková

„Česká hudba 2004“
100. výročí
narození sbormistra

Univ. prof. PhDr. František Lýsek, DrSc.
(2. 5. 1904 Ostrava-Proskovice - 16. 1. 1977 Brno)
sbormistr, hudební pedagog a doktor věd o umění

Festival „Poodří Františka Lýska“ 2004 pod záštitou Ing. Jiřího Carbola, náměstka hejtmana Moravskoslezského kraje a pod záštitou Společnosti Františka Lýska v Brně

2. 5. Ostrava-Proskovice

- škola. Odhalení pamětní busty F. Lýska. Dětské sbory a soubory obce a regionu. Ostravský dětský sbor, Ondřejnica aj.

28. 5. Stará Ves nad Ondřejnicí (Staroveské obecní slavnosti 2004)

Zámek - Vernisáž výstavy „Z odkazu Františka Lýska“

29. 5. Stará Ves nad Ondřejnicí - Zámek

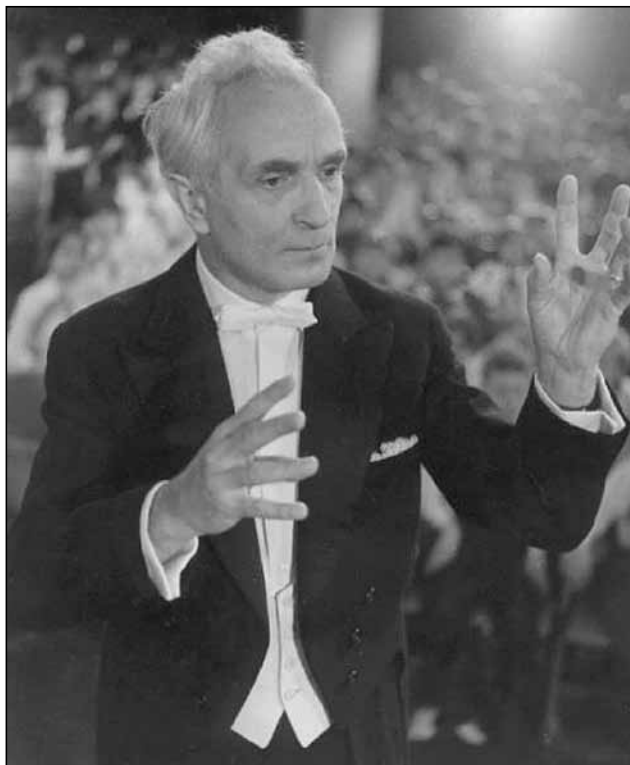
Koncert ZUŠ Brušperk, Malá Ondřejnica aj. Dětský pěvecký sbor ZŠ J. Valčíka z Ostravy-Poruby. Lašský soubor písní a tanců Ondřejnica s repertoárem sbírky zápisů F. Lýska Lašské písně a Cimbálová muzika Ondřejnica

25. 9. Jistebník „Náves Jistebnických zpěváků“

Položení základního kamene v Jistebníku zakladatelům dětského sborově pěveckého umění - Jistebnickým zpěvákům (1929 – 1938) a jejich sbormistrovi F. Lýskovi. Dětské sbory Permoník (Karviná), Ondrášek (Nový Jičín) a soubory regionu Ondřejnica aj.

9. 10. Stará Ves nad Ondřejnicí a „Písně z Laška“

Křest 1. vydání sbírky zápisů F. Lýska z 30. – 50. CD – Lašský soubor písní a tanců Ondřejnica

Sbormistr (Dům umělců, Praha 1964)

Společnost Františka Lýska

František Lýsek Society, CZ

Lýskův nadační fond – František Lýsek Foundation, CZ

Adresa: ZŠ Kotlářská 4, 602 00 Brno, CZ

kotlarska@kotlarska.cz, www.nadace.sky.cz

Co vyšlo o Františku Lýskovi v r. 2004 knižně?

František Lýsek: Písně z Laška

Edice představuje výběr téměř čtyř set písní z 1 413 zápisů sbormistra, hudebního pedagoga, vědce, univ. prof. PhDr. Františka Lýska, DrSc. Písně byly zaznamenány v letech 1930 – 1950 v rámci systematické sběratelské činnosti organizované na půdě Státního ústavu pro lidovou píseň. Publikace představuje první rozsáhlý zpěvník písní z části Laška, z území kolem sběratelova rodiště Proskovic. Sbírka je svědectvím důvěrně znalosti písněvé tradice a zároveň zasvěceného a moderního metodického postupu při terénní sběratelské práci.

Je určena praktickým účelům – souborům, školám a dalším institucím, ale může být i vydatným pramenem pro odborné studium. Přináší ve velkém rozsahu a ve vzácné úplnosti dobový repertoár. Spojuje se v něm

tradiční lidová píseň s písněmi kramářskými, zlidovělymi, společenskými a nábožnými v jeden organický celek, v němž se stírají hranice mezi jednotlivými druhy. Srovnávací komentáře k jednotlivým písním podávají informace o jejich počtu a územním rozšíření, o hudebních i slovesných zvláštnotech lašských variant, o způsobu šíření apod. K písním je připojen sběratelův nářeční slovníček a cenné údaje o nositelích písní.

K dostání za 399 Kč (Etnologický ústav Akademie věd ČR, Veveří 97, 602 00 Brno. K vydání připravila dr. M. Toncrová).

František Lýsek: Život s dětským zpěvem

Málokdo dokáže tak intenzivně prožít čas, který je mu v životě vyměřen. Dovedl to český sbormistr – zakladatel dětského sborově pěveckého zpěvu jako umění. Jeho poutavé vyprávění o životě je sestaveno z osobních vzpomínek, zachycených v jeho denících, zápiscích, obsáhlé korespondenci, v magnetofonových, rozhlasových, filmových a televizních nahrávkách,

fejtonech, člancích a vědeckých spisech.

Lýsek vypráví o zápase začínajícího venkovského učitele, sbormistra proslulých Jistebnických zpěváčků, o jejich právu překročit bariéru školy a zpívat na koncertních podiích. I o tom, jak přes válečné svízele, prožité s Dětským sborem z Baťova (1938 – 1945) i v zápase o tzv. nápěvkovou metodu dokázal s dětmi, že jsou schopné tvořit sborově pěvecké umění – moderní hudebně estetickou kategorií 20. století a naši cennou devizu ve světě. Toho dosáhl PhDr. F. Lýsek, DrSc. jako profesor Masarykovy univerzity, hudební pedagog a teoretik, doktor věd o umění, zvláště s Brněnským dětským sborem (1945 – 1977) doma i při zahraničních koncertech.

1. vydání knihy vyšlo r. 1990 v Ostravě, 2. vydání připravilo Vydavatelství Univerzity Palackého Olomouc 2004.

K dostání: Prodejna skript UP, Biskupské nám., 771 00 Olomouc (170 Kč).

pokračování

Krajina Poodří (akvarel F. Lýska 1929)

Biopotraviny, vegánská jídelna a ještě něco navíc

Dnes navazujeme na článek „Vaříte z bioproduktů, znáte biopotraviny?“ (POODŘÍ 1/2004) a nabízíme čtenářům slíbený rozhovor. Neuskutečnil se s paní **Danielou Krausovou**, ale s její dcerou **Markétou**. Tu jste mohli ještě nedávno spatřit v Novojičínské enklávě zdravého životního stylu na Havlíčkově ulici naproti kinu – u pokladny, nebo vám chystala na talíř něco dobrého z vegánské kuchyně.

Nyní je všechno jinak, Markéta pracuje v Praze a u Daniely ji potkáte výjimečně.

A.M.: Vzpomenete si, kdy se u Vás doma začalo hovořit o otevření vegánské jídelničky, jaký byl váš názor na věc?

M. K.: O otevření jídelny se u nás povídalo už v době, kdy byla předešlá jídelna v roce 2001 uzavřena. Stále se nás lidé ptali, zda bude opět obnovena, a tak jsme si vzali za své podpořit zájemce o zdraví, naplnit jejich potřeby. I já jsem cítila, že je třeba obnovit ji.

A.M.: Byl pro Vás pojem vegánská strava něčím novým?

M.K.: Tenkrát celkem ano. Vegetariánsky jsem se stravovala již dříve, ale s vegánskou stravou jsem se setkala hodně zblízka až později, během svého pobytu v Norsku.

A.M.: V Norsku jste nějakou dobu studovala, můžete našim čtenářům popsat školu a co Vás tam zajímalo nejvíce?

M.K.: Šlo o Evropskou Biblickou školu, která učí zdravému životnímu stylu a to teoreticky i prakticky. Tato škola vychází nejen z vědeckých výzkumů, ale i z moudré knihy knih Bible. Mnohé by překvapilo, co všechno se v této oblasti nabízí. A tak jsme se kromě zdravého způsobu přípravy jídla učili, jak si biologicky vypěstovat suroviny, jaké přírodní léčebné prostředky lze jednoduše použít jako: hippoterapie, masáže, použití dřevěného uhlí, aloe, zeleného ječmene ... atd. Nejvíce se mi však líbilo, když jsme se na sedm týdnů vydali do Tanzánie. Mohli jsme znalosti vyzkoušet v praxi a osobně se podělit o získané vědomosti a zkušenosti s lidmi, kteří to potřebovali a byli plni zájmu. Avšak nejen v Africe jsou lidé, kteří si v mnohém nevědí rady a tak jsem ráda, že mohu pracovat u nás, v Česku.

A.M.: Ovlivnil Vás pobyt v Norsku natolik, že se něco ve vašem životním stylu či názorech na život změnilo?

M.K.: Ani ne tak změnil, spíše utvrdil a prohloubil. Protože zdravé povědomí utvářela už moje výchova a vlastní četba.

A.M.: Víím, že máte u Vás v obchůdku hodně potravin od firmy Country Life, ostatně i vaše „norská zkušenost“ má kořeny u této společnosti, povězte nám něco o Country Lifu.

M.K.: Se společností Country Life spolupracuji úzce nejen na bázi obchodní, ale také v rámci Klubu zdraví. Jedná se o spolupráci na ozdravných pobytech a vyučování při Institutu Životního Stylu, který byl loni znovu otevřen na Berounsku.

A.M.: Chystáte něco nového pro Vaše zákazníky?

M.K.: Ono „něco nového“ už v procesu rozvoje je. Jedná se o KLUB ZDRAVÍ, který jsme měli poprvé v prvním týdnu letošního ledna a nyní jsme jej obnovili s tím, že se scházíme se zájemci o zdraví každou druhou středu v měsíci v 18.00 hodin. Momentálně máme přednášky týkající se zažívání a očisty a k tomu má šéfkuchařka naší jídelny kurz vaření. Zájemce máme, a tak je o čem si povídat i po skončení programu. Je to moc milé mít více času na individuální otázky a navazování přátelství s dalšími lidmi (při prodeji toho času moc není) a podělit se o to, co víme. Lektoři se střídají – buď jsou to lidé z lékařské profese nebo absolventi institutu zdravého životního stylu. Věřím, že to vše slouží a i nadále bude sloužit k oboustranné radosti.

A.M.: Díky za rozhovor.

Za POODŘÍ se ptala Alena Malíková

Region Poodří

Destinační management turistického subregionu Poodří – Moravské Kravařsko

Činnost Destinačního managementu v měsíci září 2004 byla hektická a to v souvislosti s ukončením projektu k datu 30. září 2004. Nutno bylo dopracovat a finalizovat výstupy projektu, Marketingovou strategii rozvoje cestovního ruchu a vydat propagační materiály. V rámci činnosti byl vydán turistický produkt Moravské Kravařsko, součástí kterého je mapa regionu a nabídka Školních výletů v Moravském Kravařsku, které jsou rozděleny dle aktivit:

- Za sportem do Studénky
- Ve městě J. A. Komenského
- Za přírodou do Poodří
- Do Příbora a okolí
- Za poznáním Oderských vrchů
- Do okolí Moravského Kravařska

Práce na tomto materiálu byla o to složitější, že informace musely poskytnout všechny zúčastněné subjekty a musel být nalezen konsenzus při tvorbě propagačního materiálu. Do projektu se zapojil Mikroregion Bílovecko, Mikroregion Odersko, Region Poodří a města Fulnek, Příbor a Studénka. Zástupcům jednotlivých subjektů chceme touto cestou poděkovat za úsilí, vstřícnost a rovněž pochopení. Propagační materiály Moravského Kravařska budou využity především při společné prezentaci regionu na výstavách cestovního ruchu v roce 2005 a to Regiontour 2005, 13.–16. ledna 2005 v Brně, Holiday World 2005, 17.–20. února 2005 v Praze a Dovolena a Region 2005, 7.–10. dubna 2005 v Ostravě.

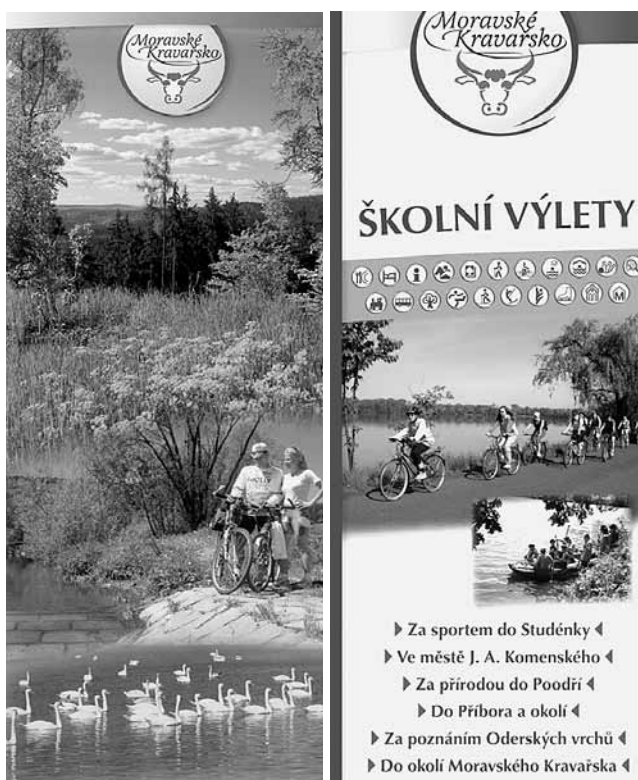
Proč hovoříme o Moravském Kravařsku?

Společný zájem o rozvoj regionu přiměl jednotlivé sousedící subjekty - Sdružení obcí Bílovecka, mikroregion Odersko, Region Poodří a města Fulnek, Příbor a Studénku ke spolupráci, komunikaci a vytváření partnerství. Výše uvedené subjekty věnovaly rozvoji turistického ruchu pozornost nejprve samostatně, později došlo ke spolupráci v rámci turistického subregionu Poodří. Spolu s partnery bylo iniciováno budování cyklistických stezek, obnova místních atraktivit, venkovských tradic i přátelských setkání mezi poskytovateli turistických služeb a jejich uživateli.

Od samých počátků vystupovala ze všech aktivit potřeba jednotící myšlenky, která by charakterizovala vazby na kulturní a přírodní dědictví regionu a zároveň vystihla úsilí o návrat do demokratické Evropy. A takovým to společným atributem je tradice historického Moravského Kravařska.

Území Moravského Kravařska, záramované líbeznou krajinou, skýtá bohatou historii charakteristickou bezproblémovým soužitím německého, moravského i židovského etnika, cílevědomým hospodářským rozvojem a četnými místy narození či působení osobností evropského či světového věhlasu.

Pokud se týče názvu, vedly se diskuse, zda se odvozuje od vysoce užitkového skotu, krav, nebo pánů z Kravař, mocného šlechtického rodu, který v době největšího rozmachu ovládal Fulnecko,

Bílovecko, Novojičínsko a Štrambersko. Němečtí badatelé se převážně přikláněli k názoru „podle skotu“, někteří čeští k názoru druhému. Nelze vyloučit, že pravdu mají obě strany a dobrému „Kravařskému“ jménu byl úsilím chovatelů dobytka vložen nový obsah. Na světové výstavě v roce 1873 ve Vídni bylo plemeno „Kravařského skotu“ odměněno pro svou vynikající dojvost.

Tradice Moravského Kravařska se ukázala být nejstabilnějším základem, o který se udržitelný rozvoj regionu, ve kterém turistický ruch bude jistě hrát nemalou úlohu, může opřít.

Krajina Moravského Kravařska je krajinou, jakých zůstalo jen málo. Odpradáva byla místem setkání kultur a myšlenek, svou tvář získala úsilím generací, hospodařících v souladu s přírodou. Jejich odkaz zde přetrvává v odkazu slavných rodáků, fragmentech krajiny, zachovalých zemědělských usedlostech i panských sídlech, která zde mnohdy byla centrem vzdělanosti a ekonomického pokroku.

Na území historického Moravského Kravařska, kde se v prostředí odedávna vzájemně prolínaly vlivy české, německé a židovské kultury, se narodily významné osobnosti světového nebo evropského významu. Ve Vražném-Hynčicích se narodil Johann Gregor Mendel, zakladatel genetiky, v Příboře pak Sigmund Freud, lékař, psychiatr a neurolog světového věhlasu, zakladatel psychoanalýzy, město Fulnek se stalo útočištěm a místem nejšťastnějších let působení Jana Amose Komenského, ve Studénce se narodil kardinál František Tomášek.

Moravské Kravařsko je protkáno turistickými trasami, prochází tudy četné cyklotrasy, jejichž osu tvoří „Jantarová stezka“ a „Greenways Krakov-Morava-Vídeň“, trasy, které jsou součástí celoevropské cykloturistické sítě.

Celá oblast Moravského Kravařska je charakteristická venkovským rázem krajiny a bohatstvím místních zajímavostí a pamětihodností. Autoři projektu doufají, že svým osobitým kouzlem zapůsobí Moravské Kravařsko na své návštěvníky natolik, že jim přiroste k srdci a že se sem budou rádi vracet.

Činnost Školy obnovy venkova Regionu Poodří

Ve dnech 13.- 15. října 2004 uspořádala Škola obnovy venkova v Třanovicích pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj ČR mezinárodní konferenci na téma „Školy obnovy venkova po rozšíření EU“ (cíle, metody, aktivity). Tohoto mezinárodního setkání Škol obnovy venkova se zúčastnili zástupci škol z Rakouska, Německa, Polska a Irska. Za Školu obnovy venkova Regionu Poodří se jednání zúčastnil jeho místopředseda, ing. Oldřich Usvald. Cílem konference bylo přispět k celkovému harmonickému rozvoji venkova v podmínkách integrující se Evropy prostřednictvím dalšího zkvalitnění práce škol obnovy venkova.

Škola obnovy venkova Regionu Poodří je součástí sítě škol v České republice, která eviduje Ministerstvem pro místní rozvoj ČR celkem 24 škol.

Seminář „Vše, co Vás zajímá“

V rámci činnosti Školy obnovy venkova byl dne 21. října 2004 uspořádán Regionem Poodří za spoluúčasti Institutu komunitního rozvoje Ostrava seminář pod názvem „Vše, co Vás zajímá“, který byl realizován v rámci kampaně „Nebudte líní, třídte odpad“. Záměrem tohoto semináře bylo poskytnout starostům obcí odpovědi na otázky v oblasti odpadů, které je nejvíce zajímají. Seminář popisoval aktuální povinnosti a možnosti obcí v oblasti odpadového hospodářství, dále pak současný stav nakládání s odpady kraje a regionů v rámci ČR a podal srovnání s jinými kraji. Dále byly podány ekonomické výstupy a to průměrné náklady na sběr, způsoby výběru poplatků od občanů v ČR a kraji, vybavenost obcí sběrnými nádobami, apod. Informace o systému EKO-KOM se týkaly připravovaných změn, popisu vývoje ve společnosti EKO-KOM. Přednášejícím výše uvedené problematiky byl pan ing. Petr Bielan (viz foto).

V další části semináře byla pozornost věnována problematice biotopů, přírodních jezírek a koupališť s biologickou úpravou vody, kterou prezentovali zástupci firmy Monika Tichy v.o.s., ing. Radomil Šrubař a paní Monika Tichá.

Seminář „Společný operační program a další možnosti dotací“

Další seminář pořádaný v rámci činnosti Školy obnovy venkova Regionu Poodří byl dne 26. října 2004 uspořádán pod názvem „Společný operační program a další možnosti dotací“. Přednášejícími byli zástupci Moravskoslezského kraje – ing. Hana Myšková, RNDr. Pavel Obdržálek, ing. Kateřina Švrčková.

Ing. Hana Myšková představila informace o průběhu a výsledcích 1. kola výzvy Společného regionálního operačního programu (dále jen SROP), formu podpory v rámci SROP, informaci vyhlášení 2.kola výzvy SROP.

RNDr. Pavel Obdržálek představil grantová schémata Moravskoslezského kraje, regionální podporu podnikům v Moravskoslezském kraji 2004 a síť sociální integrace.

Ing. Kateřina Švrčková informovala o jednotném komunikačním stylu 2004 a podpoře místní infrastruktury.

tury pro cestovní ruch 2004. Všichni účastníci semináře obdrželi pracovní materiály k projednávané problematice.

Tento seminář byl zorganizován na základě požadavků a potřeb starostů svazku.

Podzimní pooderské rybářské slavnosti v Bartošovicích

Tradičně 28. října 2004 proběhly na zámku v Bartošovicích a přilehlých prostorách „Podzimní pooderské rybářské slavnosti“, které jsou organizovány obcí Bartošovice a Regionem Poodří. Návštěvníci, kteří navštívili zámek mohli ochutnat rybí speciality, připravené šéfkuchařem hotelu Atom, a.s., v Ostravě. K poslechu hrála cimbálová kapela z Ostravy pod vedením p. Červenkové. Součástí této tradiční podzimní akce byla výstava ovoce, zaměřená především na původní, místní odrůdy, které zabezpečili zástupci ČSOP Bartošovice, ČSOP Studénka, ČSOP Jeseník nad Odrou a Stanice pro záchranu živočichů v Bartošovicích (viz foto). V prostorách zámku byly v tento den vystaveny kresby studentů ze Soukromé umělecké školy AVE ART, s.r.o., z Ostravy pod názvem „Z prázdninového skicáku“, vyhotovené v rámci letního plenéru v Bartošovicích.

Ani letos nechyběla výstava výpěstků z naší zahrady a vazby ze živých i suchých květin. Součástí rybářských slavností bylo otevření Stanice pro záchranu

živočichů v 11.00 a ve 14.00 hodin.

Na Bartošovickém rybníku probíhal samotný výlov s prodejem ryb. Nutno zmínit letošní velkou návštěvnost, a to hlavně díky krásnému slunnému počasí, které nám přálo a pak vlastní akce se stává již akcí tradiční.

Ukončení projektů podpořených dotací Moravskoslezským krajem

Termín 31. října 2004 byl Krajským úřadem Moravskoslezského kraje stanoven jako datum předkládání závěrečných zpráv, vyhodnocení a uzávěrek podpořených projektů v letech 2003–2004.

Obnova rybníčních soustav v Regionu Poodří

Cílem projektu bylo napomoci podpoře rozvoje tradičního a úspěšného hospodářského odvětví v Poodří, rybníkářství a to zpracováním jeho historie a zmapováním možností obnovy rybníčních soustav.

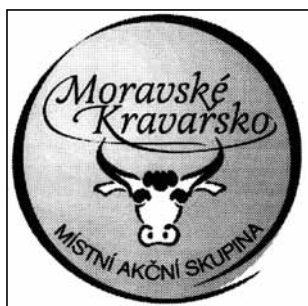
V Regionu Poodří existovala v minulosti celá řada rybníků, které byly později přeměněny v ornou půdu. Většinou zde zůstaly zachovány hráze i strouhy, které dříve přiváděly vodu. Při zpracovávání obnovy historických rybníků bylo shledáno několik překážek, které brání možnostem vytvoření těchto rybníčních ploch, kterými jsou především změny vodních poměrů v krajině, vlastnické vztahy k pozemkům, blízkost obytných stavení apod.

Výstupem projektu bylo zpracování technické dokumentace tří menších vodních ploch v Bílově, v Jeseníku nad Odrou a v Suchdole nad Odrou. Vlastní realizace těchto výstupů pozitivně ovlivní rekreační potenciál turistického subregionu Poodří. Dalším vytvořením nových rybníků dojde nejen k obnově krajinného rázu v Poodří, ale rovněž k posílení retenční schopnosti krajiny.

Obnova větrného mlýna v Bílově

V rámci projektu „Obnova větrného mlýna v Bílově“ se nám podařilo zpracovat technickou dokumentaci větrného mlýna dle získaných podkladů a vydat publikaci pod názvem „Větrné mlýny v Poodří“, která mapuje výskyt větráků v jednotlivých obcích svazku s podrobnějším popisem těch, o kterých se dochovaly informace. Jsme toho názoru, že se podařilo touto publikací podat širší veřejnosti základní informace z historie větrných mlýnů v Poodří. Poděkování touto cestou patří všem spolupracovníkům, kteří věnovali příspěvky formou fotografií, ale i těm, kteří se aktivně zapojili do sběru informací a dat o větrných mlýnech, kteří se podíleli na vydání této brožury.

Brožuru „Větrné mlýny v Poodří“ můžete získat v Informačním centru Regionu Poodří na zámku v Bartošovicích.

Program LEADER+ a zapojení Místní akční skupiny Moravské Kravařsko

5. listopad 2004 byl termínem předkládání žádostí v rámci programu LEADER+, který je v kompetenci Ministerstva zemědělství ČR. V našich podmínkách jde o společnou aktivitu v rámci Moravského Kravařska, na které spolupracují tyto subjekty: Mikroregion Bílovecko, Mikroregion Odersko, Region

Poodří, Město Fulnek a Studénka. Spolupracující subjekty se dohodly na společném postupu a vytvoření občanského sdružení Místní akční skupina Moravské Kravařsko, která splňuje podmínky programu LEADER+. Ve spolupráci s firmou Enterprise plc, s.r.o., Ostrava byl zpracován záměr a Strategie, která řeší téma „Efektivní využití přírodního a kulturního dědictví“. Místopředseda svazku spolupracoval s firmou Enterprise plc na dokumentech a žádosti, která byla 5. listopadu předložena na Státní zemědělský intervenční fond v Praze a zaregistrována. Po provedené kontrole bylo sdělením ze dne 7. prosince 2004 konstatováno že: „po prozkoumání předložené dokumentace nebyly zjištěny závady“.

5. výročí působení Regionu Poodří

V září 2004 uplynulo 5 let od založení Regionu Poodří, svazku 21 obcí zájmového území podél řeky Odry a jeho blízkého okolí. Připomenutí a slavnostní ohlednutí proběhlo v rámci jednání valné hromady 14. prosince 2004 na zámku v Bartošovicích (viz foto dole). Oslav 5. výročí založení svazku se zúčastnili nejen zástupci členských obcí, ale také pozvaní hosté, zástupci sousedních regionů a zástupci spolupracujících organizací a firem.

Ing. Oldřich Usvald

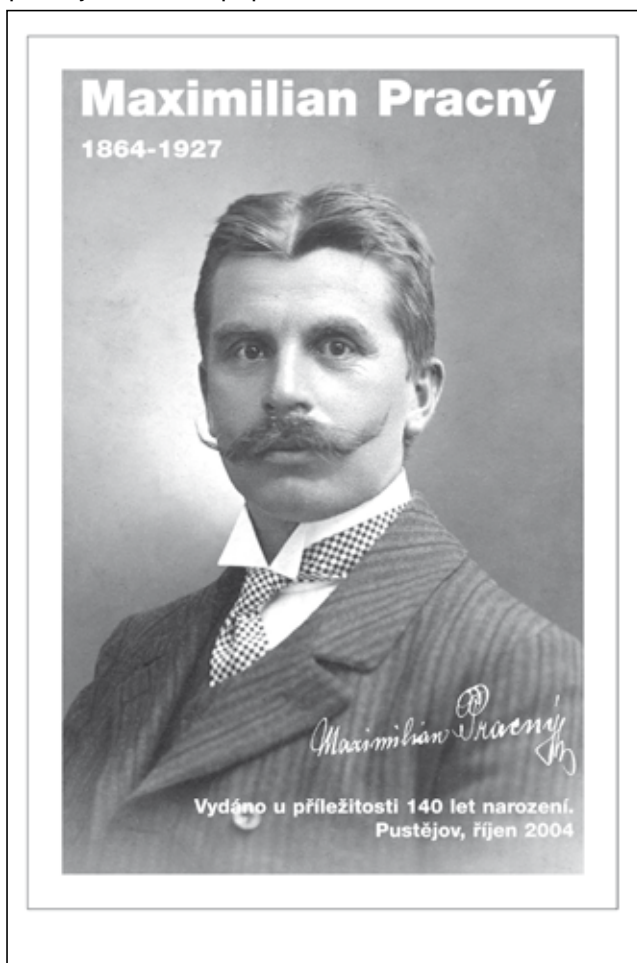
Maximilian Pracný má svou pamětní desku

Pozvánka

Letošní slavnostní 28. říjen byl v Pustějově spojen se dvěma událostmi – s rozsáhlou rekonstrukcí obecního úřadu a odhalením pamětní desky Maximilianu Pracnému ve zdejší škole.

Jeho životu a činnosti v Pustějově jsme se podrobněji věnovali v POODŘÍ č. 2/2002, proto jen stručné připomenutí.

Ke slavnostnímu odhalení pamětní desky byla vydána příležitostná brožurka

Z obecní slavnosti

Maximilian Pracný byl zakladatelem české školy v Pustějově, kde řadu let působil jako nadučitel. Zasloužil se rovněž o vybudování místní knihovny a čtenářského spolku. Jeho významným počinem bylo založení kmpeličky v roce 1896. V pustějovském kostele měl funkci sbormistra a varhaníka. Spolu s mladším učitelem Hillem iniciovali vznik spolku dobrovolných hasičů. Dále pracoval v obecním zastupitelstvu a stal se rovněž prvním českým kronikářem Pustějova. Pilná školská práce pak vyústila v založení Sokola a právě nadučitel Pracný se stal jeho starostou.

Myslím, že den konání akce na státní svátek byl zvolen velmi vhodně, neboť Maximilian Pracný byl zapáleným národním patriotem. Převážnou část svého života věnoval práci pro školu a obec a je dobře, že jeho osoba nezůstala pozapomenuta, jak se mnohdy stává.

Radim Jarošek

Pamětní deska

Nové knihy

Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín (54. a 55. svazek, r. 2004)

Nový sborník s pořadovými čísly 54 a 55 je podobně jako předchozí dvojčíslem. Svazek 54 je tématicky věnován chráněné krajinné oblasti Poodří.

Svazek 55 obsahuje řadu především kulturně-historických příspěvků. Ze studií zde čtenáři najdou příspěvek Jaroslavy Brichové Vývoj a změny katolické církevní správy na území olomoucké diecéze v děkanátech Bílovec a Odry, příspěvek Pavla Šopáka Umění jako řeč symbolů věnovaný sochařské tvorbě Josefa Obetha, souborem hlazených kamenných nástrojů v Muzeu Novojičínska nás provází Emanuel Grepl. Další studie se zabývají osobnostmi advokáta a spisovatele Ferdinanda Dostála (Otakara Březiny), jejímž autorem je Jan Hanák, hudebního historika, dirigenta a pedagoga Františka Marušana (autor Tomáš Sedoník) a rekonstrukci Trámového sálu v novojičínském zámku popisuje text Radka Polácha.

Studie doplňují kratší zprávy a recenze.

Ostroretky v proudu Štěpán Neuwirth

Ostroretky v proudu jsou devátým dílem Štěpána Neuwirtha z Polanky nad Odrou a stejně jako u většiny předchozích jde o přírodní prózu.

Třebaže se v příbězích vrací do doby svého dětství a vzpomíná na rybářské zážitky, které prožíval se svým otcem na březích Odry, dokáže čtenáře přesvědčit, že strhující děj probíhá právě v dané chvíli. Autorova vize, schopnost textem probouzet čtenářovu představivost nádherných obrazů oderské říční nivy, řeky samotné i jejích přítoků, pravdivost jednotlivých příběhů obohacených o zemité postavy rybářů, to vše směřuje k jednomu cíli – dokázat existenční nutnost pevného sepeřít člověka s přírodou a vyburcovat vnitřní sílu a odpovědnost každého jedince směřující k ochraně přírodních hodnot.

Knihu ilustrovanou Ludvíkem Kuncem vydalo nakladatelství Repronis Ostrava (2004).

Větrné mlýny v Poodří

V publikaci najdou čtenáři informace o základních konstrukčních typech větrných mlýnů včetně podrobného popisu jednotlivých částí beraního mlýna. Dále je zde stručně avizován projekt výstavby větrného mlýna v Bílově.

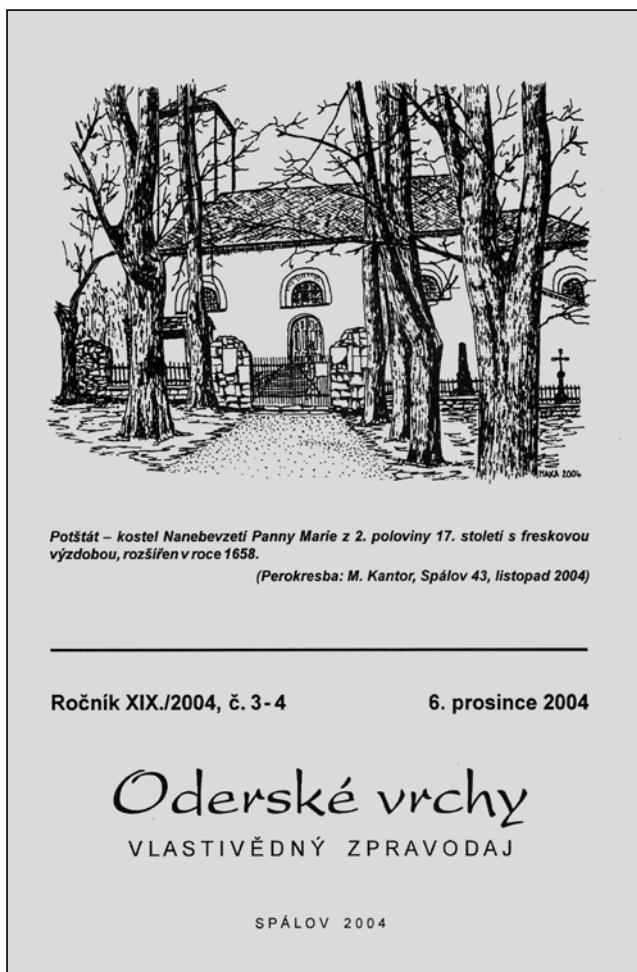
Nosnou část brožury tvoří informace o větrácích

v Poodří rozdělených podle jednotlivých obcí. Text doplňuje řada fotografií, kreseb a map a nechybí ani seznam literatury.

Vkusně řešenou publikaci o 50 stranách formátu A5 vydal Region Poodří za finanční podpory Moravskoslezského kraje na podzim 2004.

Oderské vrchy č. 3-4/2004 (roč. XIX.)

Vlastivědný zpravodaj Spálovska a okolí přináší ve svém novém čísle příspěvek Z minulosti bývalé potštátské radnice autora PhDr. Ivana Kršky, vzpomínku na Františka Šustka od Martina Šustka a od téhož je i pokračování popisu zážitků z cest po zahraničí. Nejrozsáhlejším příspěvkem je úryvek z magisterské diplomové práce Kateřiny Maršákové Nářeční lexikum dvou generací obce Spálov. Další částí pokračuje seriál textů učitele a vlastence Vilibalda Ševčíka o historii Zemí koruny české, který je tentokrát věnovaný především jazyku. Závěrečnou část tvoří oblíbená Rodopisná kronika a zpravodaj uzavírá hrst krátkých potštátských legend.

Studénka

je název publikace, kterou vydalo Město Studénka koncem roku 2004 za podpory Moravskoslezského kraje.

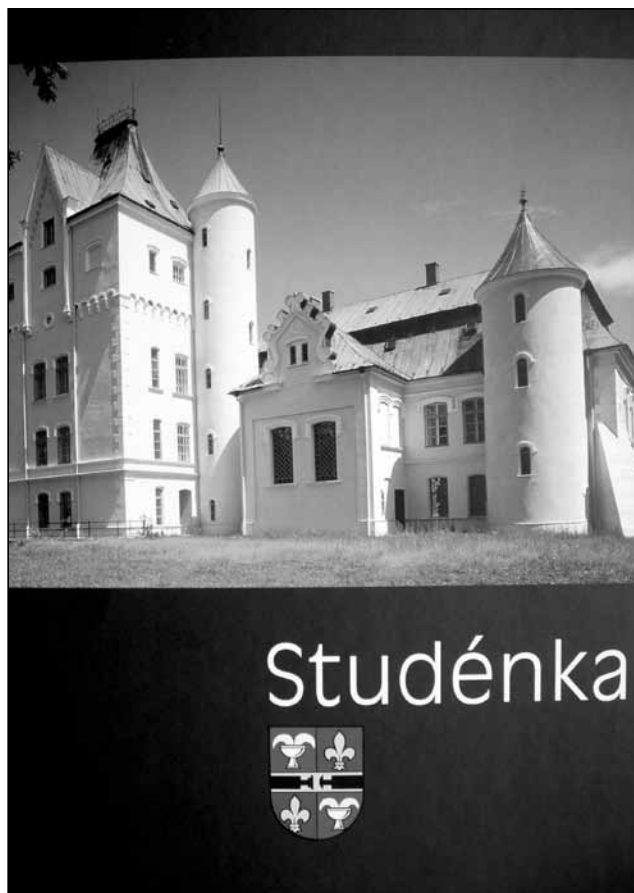
Úvodní část je věnována historii Studénky, Butovic a Nové Horky a informacím o hospodářství. Na ni tématicky navazuje kapitola o pamětihodnostech. Ve třetí části jsou stručně charakterizovány školství, dále rybářství, CHKO Poodří a nechybí informace o unikátním Vagonářském muzeu. Mezi vybrané osobnosti Studénky byli formou medailonků připomenuti projektant Matyáš Reinscher, teolog Jan Böhm a kardinál František Tomášek. Závěrečné strany knihy se zabývají činností zdejších spolků a zájmových organizací.

Černobílá fotografická a obrazová příloha je ohlédnutím do minulosti Studénky, Butovic a Nové Horky a na ni navazující barevná fotopříloha pak seznamuje čtenáře se současnou podobou města.

Odpovědný redaktor Marek Otisk, vydalo vydavatelství Montanex, a.s.

Vázaná kniha formátu A4 s počtem 95 číslovaných stran je k dostání např. v Informačním centru města Studénky, které se nachází v budově městského úřadu.

Cena: 200 Kč

Vinař z Libhoště

Vinná réva není na Novojičínsku ničím zcela novým. Zejména starší občané pamatují, že ještě v polovině minulého století část českoněmeckého obyvatelstva vysazovala révu až do odsunu na zahradách.

Historie pěstování vinné révy je však ještě mnohem starší. Známé je pěstování révy v okolí Krakova již v 9. století a ještě v polovině 19. století se nacházely rozlehlé vinice v okolí dnešní Zielonej Góry v Dolním Slezsku.

Pěstování révy dokladují i pomístní názvy tratí, např. dnešní Hončova hůrka u Skotnice je na německých mapách uváděna jako Wein Hübel, tedy Vinný vrch. Nacházely se zde terasy severojižního směru a jejich poslední zbytky zanikly okolo roku 1965. Dodnes se v obci najdou vinné keře staré 50-80 let.

Vinice jsou zakládány i dnes, jedním z prvních pěstitelů vinné révy na Novojičínsku je pan **Jaroslav Kuča z Libhoště**, kterému jsme položili několik otázek.

Proč jste se právě tady na Novojičínsku rozhodl pěstovat révu?

Bydlím tady, mám zkušenosti i vzdělání v oboru vinařství. Už před dvaceti lety jsem začal pozorovat, jak se mění podnebí. Rozhodl jsem se proto koupit pozemek a pěstovat na něm révu.

Můžete nám říci něco bližšího o Vaší vinici?

Dnes se zabývám pěstováním révy v Libhošti u Nového Jičína a to od roku 1993, kdy jsem vysázel prvních 40 sazenic, odrůdy Moravský muškát a Chrupka bílá. V letošním roce jsem založil nový vinohrad a vysadil odrůdy Prim, Phoenix a Regent. V Libhošti tak vznikla nejseverněji položená vinice na Moravě a je řádně zaregistrovaná. Má plochu 2500 m² s počtem 500 keřů.

Máte již následovníky?

Dalším pěstitelem vinné révy v Libhošti je pan Hrachový, který na své zahradě vlastní čtyřletý vinohrad s 65 keři a už dva roky sklízел slušnou úrodu dobře vyvrálených hroznů. O vinohrad se dokáže velmi dobře postarat, dokonce vymýšlí a vyrábí techniku pro jeho obdělávání.

Můžete se s případnými dalšími zájemci podělit o své dosavadní zkušenosti?

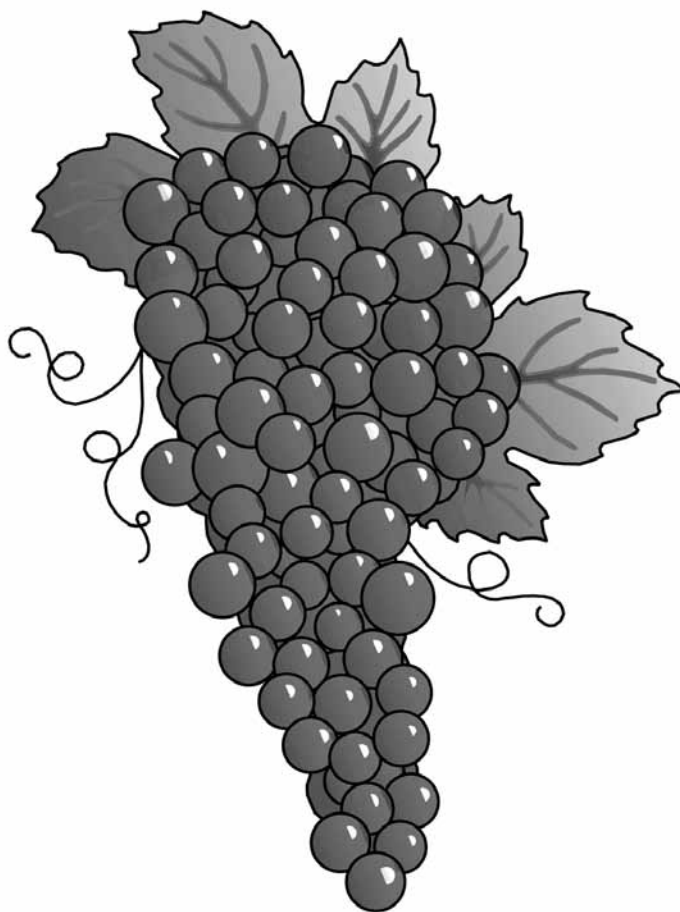
Můžu potvrdit, že rané i polorané odrůdy vinné révy lze na Novojičínsku pěstovat do nadmořské výšky okolo 300 metrů, zvláště na vybraných mikrostanoविštích plně osluněných, jižních expozicích. Nedoporučuji je zakládat v dolících a mrazových kotlinách, kde se hromadí chladný vzduch v nočních hodinách. Ideální je tedy vyvýšené, plně osluněné. Dnes působící faktory podnebí, mají kladně i záporné vlivy pro pěstování révy. V našem

podnebí je výhodné to, že některé teplomilnější druhy rostlin se posouvají více na sever a záporné to, že přibývá krupobití, náhlých průtrží, rychle se střídají období sucha a záplav. V deštivém období pomáhá vítr rychlejšímu prosychání vinných keřů a je tak omezován vznik plísňových onemocnění.

Jaké odrůdy révy jsou podle Vás pro zdejší podmínky nejvhodnější?

Doporučuji tedy u nás sázet zejména nové, odolnější odrůdy révy, které vznikly mezdruhovým křížením ušlechtilých evropských odrůd s jinými americkými a asijskými odrůdami. Ty mají větší odolnost proti plísňovým onemocněním, jsou to např. Prim, Krystal, Suzi, Jolanka, Kodrjanka, Alden, Phoenix, Rondo, Regent a další. Dále je třeba vědět, že pěstování révy vyžaduje zájem, péči a odborné znalosti, které jsou pak zúročeny odměnou v podobě krásných hroznů a chutného vína.

Vždy říkám, že: „Podle toho, jaký je člověk, takové je i víno, místo a čas, který tu uplynul, je zrcadlem pravdy.“

Rejstříky ročníku 7/2004

Místopisný rejstřík

Albrechtický (1/45-46, 2/43, 3/21)
Bartošovice (1/12-13, 1/18-19, 1/31-36, 2/5-6, 2/11,
3/22-23, 4/21-23)
Bělotín (1/30)
Bernartice nad Odrou (3/23-27, 4/10-13)
Butovice (3/27-29)
Blahutovice (2/35, 4/22)
Dobešov (1/11)
Fulnek (4/18-19)
Heřmánky (1/46-47)
Hladké Životice (3/30-31)
Hrabětice (4/23)
Hukovice (3/31-35)
Hůrka (4/23)
CHKO Poodří (1/14, 1/21-23, 2/4-8, 3/4-12,
3/18-42, 4/6-7, 4/8-9, 4/14-23)
Jeseník nad Odrou (4/23)
Jistebník (4/33)
Kunín (2/13-32, 3/35, 4/31)
Lučice (1/30)
Mankovice (3/35-36)
Moravská brána (4/25-27)
Moravské Kravařsko (4/36-39)
Odra (1/21-23)
Odry (1/49-51, 4/24)
Petřvaldík (3/36)
Polanka nad Odrou (3/36-37)
Proskovice (4/33)
Pustějov (3/37-38, 4/40)
Region Poodří (1/40-43, 2/9-12, 3/45-47, 4/36-39)
Rybí (1/4-9)
Sedlnice (1/31-36)
Spálov (1/37-39)
Stará Bělá (4/4-5)
Stará Ves nad Ondřejnicí (4/33)
Studénka (1/31-36, 3/38-39, 4/23)
Suchdol nad Odrou (1/27-29, 2/33-34, 3/39-41,
3/43-44, 4/30-32)
Vražné (1/43-44)
Ženkla (4/30-32)

Jmenný rejstřík

André Kristián Karel (2/19-20)
Bassedow Johann Bernhard (2/17)
Beyer Andreas (2/34)
Campe Joachim Heinrich (2/19)
David Kristián (4/30-32)
Eliáš Mojmír (1/23-25)
GutsMuths Christoph Friedrich (2/19)
Hanke František Štěpán (2/21)
Helvétius Claude Adrien (2/16)
Jurende Karel Josef (2/20)
Kronenberg Josef von (2/25)
Lýsek František (4/33-35)
Pestalozzi Johann Heinrich (2/18)
Pracný Maximilian (4/40)
Riecke Viktor Heinrich (2/18)
Salzmann Christian Gotthilf (2/18-19)
Schindler Friedrich Emil (2/25)
Schneider Martin (1/27-29, 2/33-34, 3/43-44)
Schneider Samuel (2/33-34)
Schreiber Johann Edmund (2/19)
Šíma Dominik (1/49-51)
Turek Josef Ignác (2/24-25)
Waldburg-Zeil Maria Walburga (2/13-32)

Tématický rejstřík

Archeologie (4/25-27)
Dřeviny (1/4-9, 2/36-38, 3/13-17, 4/24)
Geologie, geomorfologie (1/30, 1/37-39, 4/4-5)
Historie 1/31-36, 2/13-34)
Houby (2/37-38)
Hudba (4/33-35)
Informační a kulturní centra (1/45-46, 4/28-29)
Lišejníky (2/38)
Mapy (3/18-21)
Mechorosty (2/38)
Moravští bratři (1/27-29, 2/33-34, 3/43-44, 4/30-32)
Muzea (2/43)
Naučné stezky (1/25-26)
Natura 2000 (1/14, 2/7-8, 4/6-7)
Ovoce (1/19-20, 4/14-23)
Potraviny (1/15, 4/35)

Rostliny (1/11)

Sakrální stavby (3/48)

Sdružení (1/43-44, 4/36-39)

Větrné mlýny (3/18-42)

Železnice (1/31-36)

Živočichové (1/9-10, 1/12-13, 1/16-17, 1/46-47,
2/4-7, 3/4-17, 4/24)**Autorský rejstřík**

Bartoš Ivan (1/14, 1/20)

Biskup Leopold (4/10-13)

Burian Samuel (2/36-38, 3/13-17)

Čegan Miloslav (1/45-46)

Hrudička Petr (1/31-36)

Jarošek Radim (1/19, 1/21-23, 1/30, 4/4-5, 4/40)

Kašinský Jan (2/5-7)

Kletenský Daniel (4/8-9)

Kočárek Petr (2/4)

Kočárková Alena (1/9-10)

Krausová Daniela (4/35)

Kuča Jaroslav (43/4)

Kuchařík Lumír (2/35)

Kuras Tomáš (3/4-7)

Lapčík Vít (1/43-44)

Lelek Petr (1/37-39, 1/46-47, 1/49-51)

Lepilová-Lýsková Květuše (4/33-35)

Malíková Alena (1/15-18, 4/35)

Nečas Jiří (4/8-9)

Orel Petr (1/12-13)

Peška Jaroslav (4/25-27)

Podolská Milada (4/28-29)

Řičan Daniel (1/27-29, 2/33-34, 3/43-44, 4/30-32)

Schindler Jiří (4/24)

Sobek Oldřich (1/4-9, 1/23-26)

Stupárek Petr (4/8-9)

Štursová Helena (1/11)

Šuhaj Jiří (3/8-12)

Teichmann Bořivoj (3/18-42)

Usvald Oldřich (1/40-43, 2/9-12, 3/45-47, 4/36-39)

Zezulčík Jaroslav (2/13-31)

Fotografie a kresby (seřazeno dle čísel)

Petrova skála u Spálova (1/2)

Tisy v Rybím (1/4-9)

Sinice a řasy (1/9-10)

Mečík střechovitý (1/11)

Sýček obecný (1/12-13)

Sad v Bartošovicích (1/19)

Zastavení naučné stezky Zámecká v sadu
v Bartošovicích (1/19)

Niva Odry při jarním rozlivu (1/21-22)

Kříž na vrcholu Svince (1/25)

Dr. Mojmír Eliáš (1/26)

Usedlost odkud pocházel rod Schneiderů
v Suchdole (1/27)

Dům, kde se narodil M. Schneider v Suchdole (1/28)

Pohled na Skalici (1/28)

Lučická Stráž (1/30)

Budova žel. stanice Studénka-místní nádraží
v 50. a 60. letech (1/31)

Typizovaný strážní domek z r. 1891 (1/32)

Strážní domek u přejezdu silnice

N. Horka-Albrechtický (1/33)

Strážní domek SŠD v Sedlnicích (1/33)

Stará budova nádraží v Sedlnicích (1/34)

Petrova skála u Spálova (1/37-39)

Informační centrum Albrechtický (1/45)

Nosorožík kapucínek (1/46-47)

Pasti mravkolvů (1/47)

Dominik Šíma (1/50-51)

Periodické tůně - biotopy žábřonožek (2/4)

Žábřonožky sněžní (2/4)

Sova pálená – mládě (2/5)

Rorýs obecný (2/6-7)

Maria Walburga hraběnka Waldburg-Zeil (2/13,
2/20-21, 2/23)

Franz Xavier hrabě Harrach (2/14)

Marie Rebeka hraběnka Harrachová (2/14)

Franz Anton hrabě Waldburg-Zeil (2/15)

Marie Anna hraběnka Waldburg-Zeil (2/15)

Maximilian Wunibald kníže Waldburg-Zeil (2/15)

Maria Anna hraběnka Waldburg-Zeil (2/15)

Klement Alois hrabě Waldburg-Zeil (2/16)

Christoph Siegmund hrabě z Waldburg-Zeilu (2/16)

Maria Amalia z Waldburg-Zeilu (2/17)

Franz Xaver Karl hrabě Waldburg-Zeil (2/17)

Franz Karl Wunibald hrabě Waldburg-Zeill (2/18)
Žák zámecké školy v Kuníně (2/19)
Palác Hohenems (2/22)
Zámek Bystré (2/23)
Juditha Karolina Schindler (2/24)
Georg Schindler (2/24)
Friedrich Emil Schindler (2/25-26)
Franz Joseph hrabě Waldburg-Zeill (2/27)
Priscilla hraběnka Schönborn (2/27)
František Václav hrabě Lobkowitz (2/27)
Alianční znak Marie Walburgy a Klementa Aloise (2/32)

Větrný mlýn ve Studénce (3/1)
Babočka admirál (3/4)
Babočka bílé C (3/4)
Ohniváček černočárny (3/5)
Okáč luční (3/6)
Okáč pýrový (3/6)
Otakárek fenyklový (3/7)
Butovice, větrný mlýn (3/28)
Hukovice, holandský větrný mlýn (3/32)
Studénka, holandský větrný mlýn (3/37)
Suchdol nad Odrou, holandský větrný mlýn (3/39)
Bernartice nad Odrou, kresba větrného mlýna (3/42)
Kniha Martyrbuch (3/44)
Hry bez venkovských hranic v Trnávce (3/45)
Kaplička P. Marie s křížem v Odrách (3/48)
Reliéf P. Marie Bolestné na kříži před kostelem v Dolním Vražném (3/51)

Železný meteorit ze Staré Bělé (č. 4 – titulní strana, s. 4-5)
Statek čp. 102 ve Staré Bělé (4/5)
Orsej jarní (4/6)
Mládě motáka pochopa (4/6)
Bagrování náhonu pod Suchdolem nad Odrou (4/8)
Odpad z mokřadu u rybníka Kačák (4/9)
Dům, čp. 110 v Jeseníku nad Odrou (4/11)
Odra, Mackovy doly a Stříbrná skála (4/11-12)
Mince nalezená v Mackových dolech (4/13)
Ovoce, ovocné dřeviny (4/14-23)
Lípa srdčitá v Zámrsku – Strom roku 2004 (4/24)
Valašská ovce v Odrách (4/24)
Dálnice D 47 s archeologickou lokalitou u Klimkovic (4/25)
Klimkovic 1 – sídlištní objekt z doby halštatské (4/26)
Portrét Kristiána Davida (4/30)
Zápis o narození K. Davida (4/30)
K. David poráží první strom (4/31)
První dům v Ochránově (4/32)

Náhrobní kámen K. Davida v Ochránově (4/32)
František Lýsek (4/33)
Kresba F. Lýska – Poodří (4/34)
Výlov rybníka (4/38)
Pustějov – pamětní deska M. Pracného (4/40)
Maximilian Pracný (4/40)

Mapy, plány (seřazeno dle čísel)

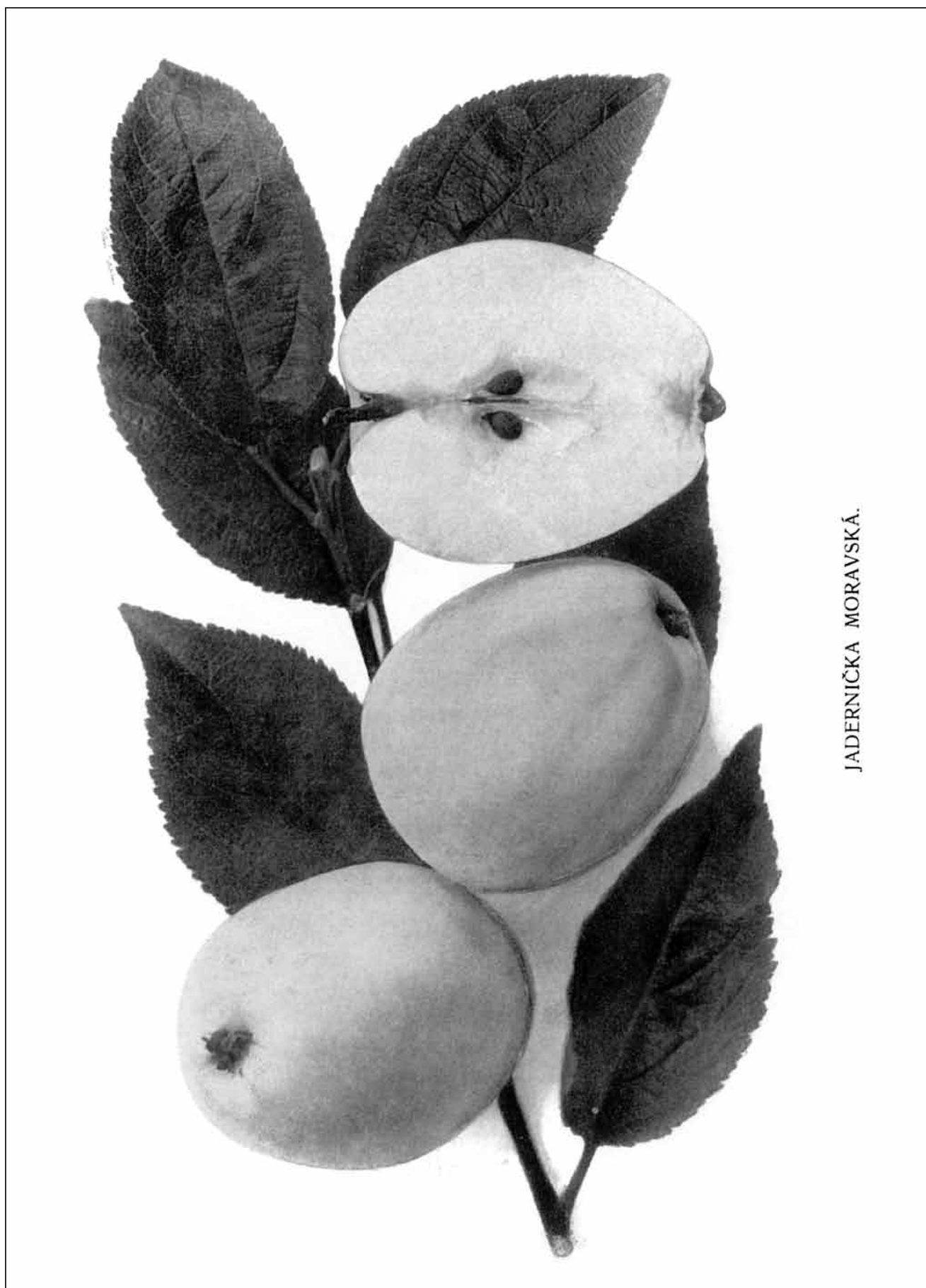
Pohyb vody v nivě Odry během roku (1/22-23)
Mapa naučné vlastivědné stezky F. Palackého (1/26)
Trasa cest skalických kněží na Suchdolsko (1/29)
Projekt přechodu žel. trati přes nivu Odry u Studénky (1/31)
Projekt nádražní budovy v Sednicích (1/34)
Projekt hrázděné čekárny z r. 1896 (1/35)
Situace nádraží Sedlnice v r. 1920 (1/36)
Petrova skála u Spálova – pláněk (1/39)
Turistické subregiony v Moravskoslezském kraji (1/40)

Greenways Kraków-Morava-Wien (2/9)
Suchdol – usedlosti Schneiderů (2/34)

Mapa 1. vojenského mapování, Butovice (3/18)
Albrechtický, mapa s vyznačením větrného mlýna (3/21)
Bartošovice, mapa s vyznačením větrných mlýnů (3/22-23)
Bernartice nad Odrou, mapa s vyznačením větrného mlýna (3/26)
Butovice, mapa s vyznačením větrných mlýnů (3/29)
Hladké Životice, mapa s vyznačením větrného mlýna (3/30)
Hukovice, mapa s vyznačením větrných mlýnů (3/31, 3/34)
Kunín, mapa s vyznačením větrného mlýna (3/35)
Petřvaldík, mapa s vyznačením větrného mlýna (3/35)
Pustějov, mapa s vyznačením větrných mlýnů (3/36)
Studénka, mapa s vyznačením větrného mlýna (3/38)
Suchdol nad Odrou, mapa s vyznačením větrných mlýnů (3/40)

Mokřady Bílovky (4/7)
Mapa pomístních jmen v okolí Mackových dolů (4/13)
Mapa archeologických lokalit na dálnici D 47 (4/28)
Projekt Centrum Sigmunda Freuda (4/28-29)

JADERNÍČKA MORAVSKÁ.